

1925 - 2015

90 χρόνια

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΜΑΣ

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών
Περίοδος Γ Τεύχος 91 Ιούνιος 2015

Λόφος Στρέφη

**19^ο Αθηναϊκό
Φεστιβάλ
Καραγκιόζη**

**Από 15 μέχρι
19 Ιούνη 2015**

Θεατράκι Λόφου Στρέφη
Αφιερώνω στον αείμνηστο καραγκιοζοπαίκτη
Σάκη Λέντη

Συνδιοργάνωση:
Πανελλήνιο Σωματείο
Θεάτρου Σκιών
& Πολιτιστικός Σύλλογος
Νεάπολης-Εξαρχείων
«Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ»

Κάθε βράδυ ώρα 9
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ΣΤΗΡΙΞΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Δευτέρα 15 Ιούνη: **Αλέξανδρος Μελισσηνός**,
"Ο Καραγκιόζης και οι Δεινόσαντροι".

Τρίτη 16 Ιούνη: **Τάσος Δουρμούσογλου**,
"Το ναυάγιο του Καραγκιόζη".

Τετάρτη 17 Ιούνη: **Γιώργος Ταρουνάς**, "Το
μαγεμένο δέντρο"

Πέμπτη 18 Ιούνη: **Στράτος Πασχαλίδης**,
"Η θεία του Καρόλου"

Και **Γιάννης Ρεϊζής**: "Κωμωδία"

Παρασκευή 19 Ιούνη: **Κωνσταντίνος Ντούμπας**,
"Ο Καραγκιόζης Ανθοπώλης"

Και **Γιάννης Βελαέτης**: "Κωμωδία"

Δευτέρα 22 Ιούνη: **Σωκράτης Κοτσορές**,
"Ο Καραγκιόζης στη χώρα των Κυκλώπων"

Τρίτη 23 Ιούνη: **Τάσος Τσώνης**,

"Ο Καραγκιόζης καραγκιοζοπαίχτης"

Τετάρτη 24 Ιούνη: **Νίκος Μπαρμπούτης**,
"Ο Χριστιανομάχος"

Πέμπτη 25 Ιούνη: **Μιχάλης Ταυλάτος**,
"Ο ιπτάμενος γορίλας και ο Καραγκιόζης ντέντεκτιβ"

Παρασκευή 26 Ιούνη: **Μιχάλης Καντήλωρος**,
"Ο Καραγκιόζης υπηρέτης"

Και **Δημήτρης Μπότσης**: "Πρόλογος"

Από 22 μέχρι 26 Ιούνη 2015

Αφιέρωμα στον μεταρροφητικό καραγκιοζοπαίκτη
Χαρίλαο Πετρόπουλο

**Κάθε βράδυ
ώρα 9**

**Φεστιβάλ
Καραγκιόζη
Ν. Ιωνίας**

**Πλατεία
Αγ. Γεωργίου
Πλησίον ΗΣΑΠ
Ν. Ιωνίας**

**ΕΙΣΟΔΟΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΗ**

ΟΡΓΑΝΩΣΗ:
Οργανισμός Πολιτισμού, Άθλησης & Νεολαίας Δήμου Νέας Ιωνίας
και Πανελλήνιο Σωματείο Θεάτρου Σκιών

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΥΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

19ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ ΛΟΦΟΥ ΣΤΡΕΦΗ

ΑΠΟ 15 ΜΕΧΡΙ 19 ΙΟΥΝΗ

Αφιέρωμα στον Διονύση Λέντερη

Σε συνδιοργάνωση με τον Πολιτιστικό Σύλλογο Νεάπολης-Εξαρχείων «Η Γειτονιά»

Δευτέρα 15 Ιούνη: Αλέξανδρος Μελισσηνός, "Ο Καραγκιόζης και οι Δεινόσαυροι"

Τρίτη 16 Ιούνη: Τάσος Δουρμούσογλου, "Το ναυάγιο του Καραγκιόζη"

Τετάρτη 17 Ιούνη: Γιώργος Ταραουνάς, "Το μαγεμένο δέντρο"

Πέμπτη 18 Ιούνη: Στράτος Πασχαλίδης, "Η θεία του Καρόλου"

Και Γιάννης Ρεϊζής: "Κωμωδία"

Παρασκευή 19 Ιούνη: Κωνσταντίνος Ντούμπας, "Ο Καραγκιόζης Ανθοπώλης"

Και Γιάννης Βελαέτης: "Κωμωδία"

4ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ

ΑΠΟ 22 ΜΕΧΡΙ 26 ΙΟΥΝΗ

Αφιέρωμα στον Χαρίλαο Πετρόπουλο

Σε συνδιοργάνωση με τον Οργανισμό Πολιτισμού, Άθλησης και Νεολαίας Δήμου Νέας Ιωνίας

Δευτέρα 22 Ιούνη: Σωκράτης Κοτσορές, "Ο Καραγκιόζης στη χώρα των Κυκλώπων"

Τρίτη 23 Ιούνη: Τάσος Τσώνης, "Ο Καραγκιόζης Καραγκιοζοπαίκτης"

Τετάρτη 24 Ιούνη: Νίκος Μπαρμπούτης, "Χριστιανομάχος"

Πέμπτη 25 Ιούνη: Μιχάλης Ταυλάτος, "Ο ιπτάμενος γορίλας και ο Καραγκιόζης ντέντεκτιβ"

Παρασκευή 26 Ιούνη: Μιχάλης Καντήλωρος, "Ο Καραγκιόζης υπηρέτης"

Και Δημήτρης Μπότσης: "Πρόλογος"

Στα ΦΕΣΤΙΒΑΛ
θα πωλούνται
και τα συλλεκτικά
ημερολόγια

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση
του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών

Τζωρτζ 6 Αθήνα 106 77

Διόρθωση κειμένων:

Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης

Εξώφυλλο: Π. Καπετανίδης

ΕΚΔΟΤΗΣ: Πάνος Β. Καπετανίδης Τηλέφωνο: 210 46 16 664

ΔΥΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Για μια ακόμα χρονιά, τα Φεστιβάλ Καραγκιόζη του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών (που φέτος γιορτάζει τα 90 χρόνια συνεχούς δράσης) είναι και πάλι κοντά μας, προσφέροντας δέκα μέρες γεμάτες με παραστάσεις του ξυπόλυτου διαχρονικού ήρωα, για μικρούς και μεγάλους.

Για 19η συνεχόμενη χρονιά, το Αθηναϊκό Φεστιβάλ Καραγκιόζη λόφου Στρέφη, σε συνδιοργάνωση με τον Πολιτιστικό Σύλλογο Νεάπολης-Εξαρχείων «Η Γειτονιά», από την Δευτέρα 15 έως την Παρασκευή 19 Ιουνίου.

Για 4η συνεχόμενη χρονιά, το Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας, σε συνδιοργάνωση με τον Οργανισμό Πολιτισμού, Αθλησης και Νεολαίας Δήμου Νέας Ιωνίας, από την Δευτέρα 22 έως την Παρασκευή 26 Ιουνίου.

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, τα δύο φεστιβάλ είναι αφιερωμένα σε δύο μεγάλους καλλιτέχνες του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών, που δεν βρίσκονται πια κοντά μας. Το 19ο Φεστιβάλ λόφου Στρέφη είναι αφιερωμένο στον καραγκιοζοπαίκτη Διονύση Λέντερη. Το 4ο Φεστιβάλ Νέας Ιωνίας είναι αφιερωμένο στον καραγκιοζοπαίκτη, μεταρρυθμιστή της τέχνης, Χαρίλαο Πετρόπουλο.

Οι παραστάσεις αρχίζουν στις 21.00.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Η συμμετοχή των καραγκιοζοπαιχτών είναι αφίλοκερδής.

Τιμώντας στο **19ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ** **ΛΟΦΟΥ ΣΤΡΕΦΗ** (ΑΠΟ 15 ΜΕΧΡΙ 19 ΙΟΥΝΗ)

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΛΕΝΤΕΡΗΣ

Ο Διονύσης Λέντερης (1936-2000) γεννήθηκε στο Βαρβολομιό Ηλείας. Ήταν μαθητής του Ντίνου Θεοδωρόπουλου, του Βασίλαρου και κυρίως του Αντώναρα. Η καλλιτεχνική του δραστηριότητα,

κατά κύριο λόγο, εντοπιζόταν στο Λουτράκι, όπου διατηρούσε, για πολλά χρόνια, μόνιμο στέκι, με πολύ μεγάλη επιτυχία. Στο Λουτράκι, ψυχαγωγούσε μικρούς και μεγάλους, κάθε καλοκαίρι. Το χειμώνα, ψυχαγωγούσε το τηλεοπτικό κοινό, στο κανάλι High TV, με παλιές και νεότερες παραστάσεις που κυκλοφόρησαν και στο εμπόριο. Έφυγε σχετικά νωρίς, έχοντας πολλά ακόμα να δώσει στην τέχνη των σκιών.

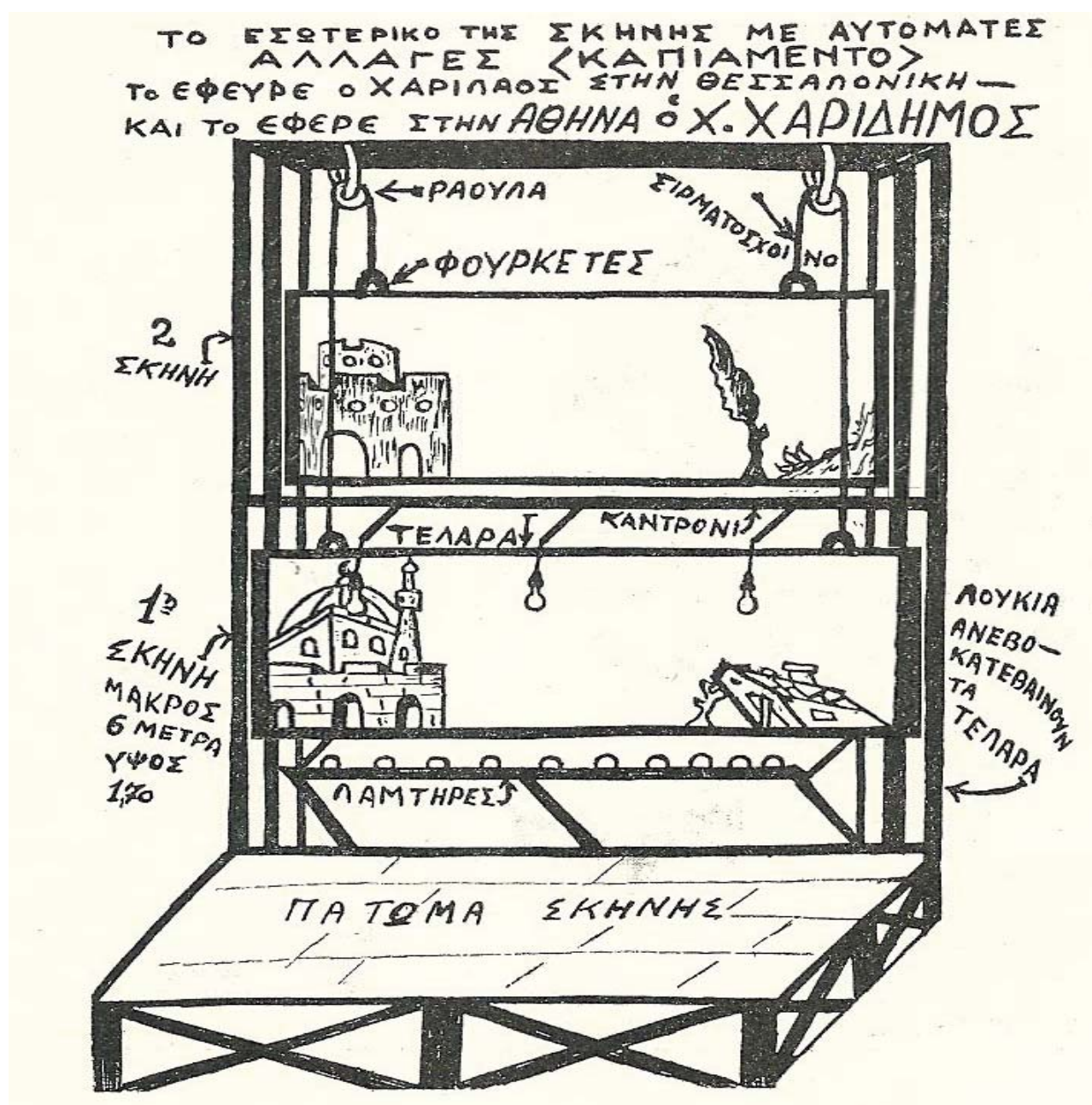

Τιμώνεος στο 40 ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ (ΑΠΟ 22 ΜΕΧΡΙ 26 ΙΟΥΝΗ)

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Χαρίλαος Πετρόπουλος (1886-1965) καταγόταν από το Αίγιο. Ήταν μαθητής του Μέμου Χριστοδούλου και, δευτερευόντως, του Μίμαρου και του Μπέκου. Δραστηριοποιήθηκε καλλιτεχνικά στην Αθήνα, στην Θεσσαλία, στην Μακεδονία και κυρίως στην Θεσσαλονίκη. Η μεγάλη επιτυχία του στη συμπρωτεύουσα (στην περιοχή του Σιντριβανίου) μαρτυρείται από το σλόγκαν της εποχής: «Μόλλας στην Αθήνα, Χαρίλαος στη Σαλονίκη». Περισσότερο όμως από όλα, ο Χαρίλαος έμεινε στην ιστορία του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών για τα εναλλασσόμενα πανιά που ανεβοκατέβαιναν με ράουλα, δηλαδή για τη διπλή και, αργότερα, τριπλή επάλληλη σκηνή με την αυτόματη αλλαγή σκηνικών. Η τεχνική αυτή ήταν προσωπικό επινόημα του Πετρόπουλου και την εφάρμοσε, για πρώτη φορά και με τεράστια επιτυχία, στις αρχές της δεκαετίας του 1920.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΑΘ. ΑΓΓΡΑΦΙΩΤΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΗ ΜΗΛΙΩΝΗ: «Ο ΛΑΪΚΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΖΑΜΟΥΛΙΑΣ»

Το τραγούδι είναι βασικό συστατικό του πολιτισμού μας, άρρηκτα δεμένο με τη μακροχρόνια πορεία του Ελληνισμού, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Απευθύνεται στο συναίσθημα, ψυχαγωγεί, εξιστορεί, διδάσκει και σατιρίζει. Συνήθως, συνοδεύεται από τον ανάλογο χορό.

Το τραγούδι είναι στίχος και μουσική, που πρέπει να βρίσκονται σε αρμονία.

Βασικός δημιουργός και ερμηνευτής, διαχρονικά, ήταν ο ίδιος ο λαός, κυρίως στα δημοτικά τραγούδια. Υπήρξαν, όμως, και υπάρχουν επαγγελματίες τραγουδοποιοί, που δημιουργούν, κυρίως στα νεότερα χρόνια, συνθέσεις, είτε ως στιχουργοί, είτε ως συνθέτες, ενώ σε πολλές περιπτώσεις, στιχουργός και συνθέτης είναι ο ίδιος.

Υπάρχουν, όμως, και οι εκτελεστές των τραγουδιών. Πρώτα, ο ίδιος ο λαός. Ακολουθούν επαγγελματίες του είδους, αρχίζοντας από τους αρχαίους ραψωδούς και φτάνοντας μέχρι τα συγκροτήματα του καιρού μας.

Σήμερα, στην Ελλάδα, υπάρχουν ομαδοποιήσεις στο τραγούδι. Έτσι, ενδεικτικά, έχουμε το δημοτικό, το σμυρναϊκό, το ρεμπέτικο του Πειραιά, το λαϊκό, το έντεχνο. Υπάρχει, όμως, και μια άλλη ουσιαστική διάκριση, σε ποιοτικό ή μη ποιοτικό δημιούργημα. Το ποιοτικό, γενικά, τραγούδι, ενώ διαφέρει εκφραστικά, σε κάθε περίπτωση, έχει πάντα κοινές ρίζες: Τη μουσική της αρχαίας Ελλάδας, το ακριτικό τραγούδι, τις παραλογές, το δημοτικό τραγούδι, το βυζαντινό μέλος.

Στα μουσικά συγκροτήματα, η ορχήστρα συνοδεύει, συνήθως, τον τραγουδιστή, ενώ υπάρχουν, σπανιότερα, τα σόλο της ορχήστρας. Και εδώ, για την επιτυχία, υπάρχουν προϋποθέσεις: α) Οι οργανοπαίχτες να είναι ταλαντούχοι και να γνωρίζουν τους δρόμους του τραγουδιού, και β) Να ενεργούν, με απόλυτο συγχρονισμό, γιατί, συνήθως, το κοινό έχει υψηλό αισθητήριο και αντιλαμβάνεται την παραμικρή παραφωνία.

Μέσα από την περιπλάνηση των συγκροτημάτων στο χώρο, για να βρεθούν στο πανηγύρι, στο γάμο, στη γιορτή, προκύπτουν πολλά πρωτογενή στοιχεία. Οι δυσχέρειες, κυρίως στα παλιά χρόνια, κατά τη μετακίνηση, και οι δυσκολίες, ανάλογα με τις κρατούσες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, αλλά και τα υποτυπώδη μέσα συγκοινωνίας. Υπάρχει, όμως, και η χαρά της δημιουργίας, όταν διασκεδάζουν το κοινό και φυσικά, το αντάλλαγμα, που στο παρελθόν, ήταν η «χαρτούρα».

Υπήρξαν, υπάρχουν και θα υπάρχουν αξιόλογοι λαϊκοί καλλιτέχνες, μέσα αλλά και έξω από τη δισκογραφία. Εδώ, εμείς διαλέξαμε, από αυτούς, ένα λαϊκό οργανοπαίκτη, τον Γιώργο Τζαμούλια, να μας μιλήσει για τη ζωή του και το τραγούδι. Ένα από τα κριτήρια, που επιλέξαμε τον Γιώργο Τζαμούλια, ανάμεσα από τόσους αξιόλογους δημιουργούς, ήταν και η μακρόχρονη πορεία του στο

τραγούδι, αλλά και η προθυμία του να μας διηγηθεί. Ο Τζαμούλιας ξεκίνησε την καλλιτεχνική του δράση, μεταπολεμικά, και συνεχίζει, με επιτυχία, μέχρι σήμερα. Μας αφηγείται, με απλά λόγια, τη ζωή του και μέσα από τις κουβέντες του, με λιτό αλλά σημαντικό τρόπο, μας λέει πολλά και σπουδαία. Αναφέρεται στο τραγούδι, τα ήθη, τα έθιμα, τον τρόπο διασκέδασης, τις τεχνοτροπίες και τις ιδιαιτερότητες κάθε τόπου, αφού γύρισε, με συγκροτήματα, χρόνια και χρόνια, σχεδόν όλη τη δυτική Ελλάδα.

Μέσα από τις εκφράσεις του, ξετυλίγεται το κουβάρι των αναμνήσεών του και μας οδηγεί σε άλλους τόπους και σε άλλες εποχές, πρόσφατες μεν, αλλά πόσο διαφορετικές από σήμερα, επιβεβαιώνοντας έτσι ότι το ποιοτικό τραγούδι συμβαδίζει με την πορεία του λαού και τον πολιτισμό του.

Ο Τζαμούλιας δεν έγινε πρωτοσέλιδο σε περιοδικό ή εξώφυλλο δίσκου, αν και πιστεύουμε ότι το άξιζε. Και δεν είναι ο μοναδικός. Έγινε, όμως, ο εκφραστής μουσικός για χιλιάδες απλούς ανθρώπους και αυτό είναι το πιο σημαντικό.

Καταξιώθηκε με τις ικανότητές του, δεν έμεινε ποτέ στατικός στη γνώση του αντικειμένου του και στάθηκε, με επιτυχία, δίπλα σε μεγάλα ονόματα-φίρμες, σαν ίσος προς ίσον, και τους συνόδεψε με το ακορντεόν του. Και αυτό τον καταξιώνει περισσότερο, γιατί δεν είναι εύκολη η συνεργασία-προσαρμογή στο πατάρι, δίπλα σε έναν προβεβλημένο καλλιτέχνη, χωρίς καμία πρόβα και, σχεδόν πάντα, με επιτυχία.

Διαπιστώνουμε ότι διαθέτει και ικανοποιητικό πολιτικό κριτήριο, δίνοντας τη δική του άποψη και πολιτική διάσταση στα γεγονότα και στο τραγούδι.

Το δε φωτογραφικό υλικό είναι από το αρχείο του.

Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί ότι το παρόν υλικό δημοσιεύτηκε σε οχτώ συνέχειες, στη μηνιαία διαδικτυακή εφημερίδα του Πανελλήνιου Σωματίου Θεάτρου Σκιών «Ο Καραγκιόζης μας» (στα τεύχη 74 έως 80), από τον Νοέμβριο του 2013 ως τον Ιούνιο του 2014.

Εδώ, πιστεύουμε ότι περισσεύει μια οποιαδήποτε άλλη δική μας ανάλυση. Ας αφήσουμε να μιλήσει ο ίδιος ο Τζαμούλιας με τον αναγνώστη...

(Από την εισαγωγή του βιβλίου)

Πάτρα, 28 Ιουνίου 2014

Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης

Άρης Μηλιώνης (επιμέλεια)

Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης | Άρης Μηλιώνης

Ο λαϊκός καλλιτέχνης Γιώργος Τζαμούλιας

ISBN 978-960-9772-24-2

Ο ΦΠΑ στα θέατρα Του Πάνου Καπετανίδη

Πολλά τα ερωτήματα, που προέκυψαν με την περήφανη διαπραγμάτευση της Κυβέρνησης. Θέλω, όμως, να σταθώ στο **ΦΠΑ**. Όχι σε εκείνον, που αφορά την αύξησή του στα νησιά, αλλά σε εκείνον που αφορά το Θέατρο, όπου αναγκαστικά πιάνει και εμάς, το **ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ**.

Κινδυνεύοντας, όταν θα εκδοθεί το τεύχος 91 του

περιοδικού, να είναι πια ανεπίκαιρο το θέμα, θέλω να μοιραστώ τις σκέψεις μου με τους αναγνώστες.

Ο γενναίος υπουργός των οικονομικών, κύριος **Βαρουφάκης**, εμφανίστηκε, σε πολύωρη συνέντευξή του, σε τηλεοπτική εκπομπή και είπε ότι ο υψηλός ΦΠΑ θα κατέβει από το 23% στο 15%. Δεν αναφέρθηκε, όμως, στην τύχη του χαμηλού ΦΠΑ, που σήμερα είναι 6,5%, που η κυβέρνηση αφενός μεν «διαπραγματεύεται» με τους «θεσμούς» να ανέβει (προς άγνωστο, μέχρι σήμερα, ύψος) και από τον οποίο (χαμηλό ΦΠΑ) θα εξαιρεθούν αρκετά «είδη», μεταξύ των οποίων και τα εισιτήρια του θεάτρου. Αντίθετα (και δικαιωματικά), μένει στο χαμηλό ΦΠΑ το **βιβλίο**, αλλά και οι... **εφημερίδες**. Έτσι, δημιουργείται μια «**συμμαχία**» με τον δημοσιογραφικό χώρο (όπως και στο ασφαλιστικό, με τη μη κατάργηση του ταμείου των δημοσιογράφων) για μικρότερες αντιδράσεις από την τέταρτη εξουσία.

Πόσοι είναι, αριθμητικά, οι εμπλεκόμενοι, ορισμένοι εκ των οποίων και με ζημία, που θα αντιδράσουν για μια αδικία, που οδηγεί τους κλάδους του θεάματος σε μεγαλύτερη ανεργία. Στο θέατρο, μετρήθηκε στο **95%, το 2013**.

Από την άλλη, η αύξηση του ΦΠΑ από τα τιμολόγια των καλλιτεχνών, από το 13% στο 19% (ακούγεται ακόμα και το 20%), θα κάνει την εργασία μας ακόμα λιγότερο θελκτική, σε εκδηλώσεις που οργανώνουν οι Δήμοι.

Γιατί γίνεται αυτό; Με την καθιέρωση ενιαίου συντελεστή ΦΠΑ να θεωρείται πλέον βέβαιη, η κυβέρνηση καλείται να εντοπίσει νέα δημοσιονομικά μέτρα συνολικού ύψους σχεδόν **2 δις. ευρώ**, στην καλύτερη περίπτωση, για να επιτύχει, φέτος, πρωτογενές πλεόνασμα 1,5% του ΑΕΠ.

Δηλαδή η ελληνική κοινωνία καλείται να πληρώσει την καθυστέρηση ύπαρξης συμφωνίας με τους δανειστές, αλλά και τα υποσχόμενα αλισβερίσια επαναπρόσληψης των απολυμένων στο δημόσιο.

Παραθέτω τις θέσεις του **ΣΥΡΙΖΑ, το 2013**, όταν ήταν αντιπολίτευση:

Ο ΣΥΡΙΖΑ, στο προσεχές διάστημα, θα κάνει επίκαιρη ερώτηση για τους ηθοποιούς,

την ανεργία τους
και τους μισθούς
τους: «Ενώ είμαστε
ένας κλάδος με 95%
ανεργία, πληθαίνουν οι
περιπτώσεις, όπου οι
άνθρωποι εργάζονται με
το 1/3 μιας κανονικής
αμοιβής, για να μην
πω χωρίς χρήματα. Σε
αυτήν την κατάσταση, σε
αντιμετωπίζει το κράτος
και η εφορία, επειδή
έχεις ένα μπλοκάκι
παροχής υπηρεσιών σαν
ελεύθερο επαγγελματία.
Σαν να έχουμε δηλαδή
πελάτες, ενώ έχουμε
εργοδότη. Και έρχεται
μετά και σου παίρνει
20% φόρο, 16% ΙΚΑ

και 13% ΦΠΑ, συν 500 ευρώ χαράτσι το χρόνο, που θα το κάνουν 600. Αυτό είναι ληστεία».

Αυτή, λοιπόν, η ληστεία συνεχίζεται και σήμερα, επί κυβερνήσεως ΣΥΡΙΖΑ, και αν επιδεινωθεί με την αύξηση του ΦΠΑ, το Θέατρο Σκιών (αλλά και το θέατρο) **θα καταλήξει σε πλήρη απραξία**, ενώ θα επικρατήσουν οι “χομπίστες καραγκιοζοπαίχτες”, που ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια, σε όλη την Ελληνική επικράτεια, δημιουργώντας έναν **αθέμιτο ανταγωνισμό** με τους επαγγελματίες, αφού ούτε φόρο πληρώνουν, ούτε ασφάλεια, απλά και μόνο, για να βγάλουν ένα χαρτζιλίκι.

Ο αρμόδιος υπουργός Πολιτισμού, κ. Νίκος Ξυδάκης, είναι ανύπαρκτος σε αυτά τα προβλήματα, αφού δεν ακούγεται να παίρνει θέση.

Εμείς, σαν κλάδος, πρέπει να απαιτήσουμε σθεναρά, ακόμα και με δυναμικές κινητοποιήσεις:

1) Να τεθεί η παραδοσιακή Λαϊκή μας Τέχνη, υπό την προστασία του ελληνικού κράτους και της UNESCO.

2) Να μην προχωρήσει η κυβέρνηση, στην αύξηση του ΦΠΑ στο εισιτήριο και στις υπηρεσίες μας, αλλά να βρει μια φόρμουλα, ώστε να ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΙ ΤΕΛΕΙΩΣ αυτούς τους φόρους από την Τέχνη καθώς και να την εξαιρεί από τους διάφορους κεφαλικούς φόρους.

Είναι αλήθεια ότι δεν έχουμε την αριθμητική δύναμη να επιβάλλουμε τέτοια ανακουφιστικά, για την τέχνη μας, μέτρα. Έχουμε, βέβαια, τη δύναμη, μέσω της **σάτιράς μας**, να τα καυτηριάσουμε και να φέρουμε τους αρμόδιους, μπροστά στις ευθύνες τους, ώστε να μην λένε άλλα και να πράττουν άλλα!

Κερατσίνι, Τετάρτη 20 Μαΐου 2015

Πάνος Καπετανίδης

Πληρώστε τις συνδρομές σας!

Μπορείτε και τώρα με κατάθεση
στον λογαριασμό του Σωματίου μας,

τράπεζα Eurobank, αριθμός λογαριασμού: **0026.0062.17.0200632294**

IBAN: GR0802600620000170200632294

ΜΝΗΜΗ ΒΑΓΓΟΥ

Ήταν 25 Ιούνη του 2008, όταν ο μεγάλος μάστορας και δάσκαλος της τέχνης του Θεάτρου Σκιών, «Βάγγος» (κατά κόσμον, Ευάγγελος Κορφιάτης), έφυγε από κοντά μας.

Μας άφησε μεγάλη παρακαταθήκη. Τα λόγια του, τις διδαχές του, το άφταστο παίξιμό του, τις θύμισες από τις παραστάσεις του (που σώθηκαν σε εικόνα και ήχο), το νοικοκυριό της σκηνής, τα ζωγραφικά ή σκαλιστικά του έργα, τις αναμνήσεις του...

Επτά χρόνια μετά τη φυγή του από τα εγκόσμια, θα δει, για πρώτη φορά, το φως της δημοσιότητας, το δεύτερο απόσπασμα από αυτές τις «Αναμνήσεις» του μεγάλου αυτού καλλιτέχνη, που είχα την ευτυχία να γνωρίσω από πολύ κοντά, να πάρω τη δάδα της τέχνης, να συνεργαστώ μαζί του.

Το πρώτο απόσπασμα είχε δημοσιευθεί, πάλι, στο τεύχος 81 στο περιοδικό μας.

Η δική μου προσπάθεια, αλλά και του φωτισμένου σκηνοθέτη Λευτέρη Ξανθόπουλου, είναι, να βρεθεί χρηματοδότης, ώστε μαζί με ό,τι υλικό μπορούμε να συγκεντρώσουμε από φιγούρες, σκηνικά καθώς και ό,τι άλλο οπτικοακουστικό απαιτείται, να βγει ένα ολοκληρωμένο βιβλίο (μέχρι το τέλος του 2015), με τις «Αναμνήσεις» του μεγάλου μάστορα, ώστε να τιμήσουμε και να διατηρήσουμε τη μνήμη του και για τις υπόλοιπες γενιές.

Πάνος Καπετανίδης

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΟΥ

Ξημέρωμα δεκάτης έκτης (16) Νοεμβρίου 1922, Οδός Βασιλικών 35 στον Πειραιά γεννιέται ένα παιδί.

1939

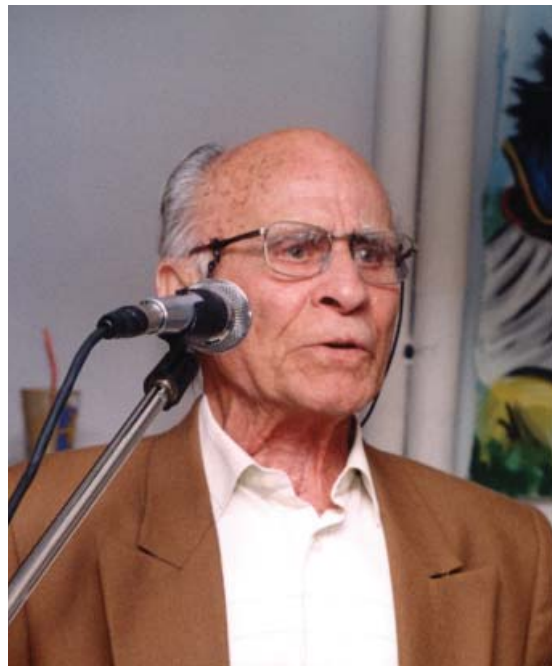
Παίρνοντας την είδηση για τη γέννηση του παιδιού του ο Πατέρας, πριν φτάσει στο σπίτι του να δει το νεογέννητο, μεσολάβησαν δύο γεγονότα η εκτέλεση των έξι (Γούναρη κλπ 1922 ο Γούναρης νονός του), και η απόλυση του από το σιδηρόδρομο ως αντιβενιζελικό.

Μετά απ' όλη αυτή τη φόρτιση μπαίνοντας στο σπίτι και βλέποντας το νεογέννητο, του 'δωσε δύο μούντζες λέγοντας του γρουσουζή με κατέστρεψες.

Το νεογέννητο αυτό ήμουν εγώ που έτυχα της πιο πάνω υποδοχής από τον Πατέρα μου, πληρώνοντας από την πρώτη στιγμή της ζωής μου την καταστροφή του πατέρα μου, σαν να έφταιγα εγώ για το διχασμό του 1922.

«Το περιστατικό αυτό είχε αφήσει κάποια ενοχή στην ψυχή του πατέρα μου όταν μεγάλωσα μου το διηγήτο κι έμοιαζε να ήθελε να μου ζητήσει συγγνώμη, τότε εγώ του έλεγα - πατέρα μου εγώ δε σε είδα γιατί εκείνη την ώρα κοιτούσα το βυζί της μάνας μου, - γελούσαμε και αλλάζαμε συζήτηση.

Στο σπίτι που γεννήθηκα συγκατοικούσαμε τρεις οικογένειες, η οικογένεια του Ζαΐμη, του Κουλιέρη, και η

δική μου.

Εγώ ήμουν ο μικρότερος απ' τ' αδέρφια μου, αλλά κι από όλα τα παιδιά των συγγαίτων, έτσι απολάμβανα μονοπωλιακά την αγάπη όλων, κοντολογίς το αρχοντόπουλο της αυλής.

Ο πατέρα μου παρά την απόλυση του απ' το σιδηρόδρομο, δεν είχε πρόβλημα εργασίας γιατί ήταν μηχανολόγος με πτυχίο από το πολυτεχνείο του Βερολίνου.

Παρά τα κυνηγητά και τις αυτοεξορίες του πατέρα μου λόγω των ιδεών του, η οικογενειακή μας ζωή ήταν καλή, και ακόμη καλύτερη η δική μου ζωή μια και δεν καταλάβαινα τίποτα απ' τα γεγονότα του 1922.

Αυτή τη χαρούμενη νηπιακή μου ευτυχία, ήρθαν σαν αστραπή απρόσμενα γεγονότα να την εξαφανίσουν για πάντα.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Μάης 1926 είμαι σχεδόν τεσσάρων χρονών, η ώρα είναι περίπου τρεις δεν άκουσα ποτέ τι ημέρα ήταν, την σκέπασαν τα γεγονότα που μεσολάβησαν.

Ο πατέρας μου έχει πάει στο καφενείο της γειτονιάς, στην αυλή μας τρεις νοικοκυράδες η Ζαΐμαινα, η Κουλιέραйна, και η Μάνα μου, έχουν καταπιαστεί με το καβούρντισμα του καφέ σ' ένα πρόχειρο από τούβλα τζάκι.

Η μία καβούρντιζε, η δεύτερη άλεθε στο χειρόμυλο, και η Τρίτη το πρώτο άλεσμα το 'χε βάλει στο μπρίκι, πίνοντας σιγομουρμούριζαν, τι έλεγαν μόνο αυτές ήξεραν, - περισυλλογή μαζί με ψυχαγωγία.

Παραδίπλα εγώ έχω ένα ιδιόρρυθμο τρενάκι, τρία πλακέ κονσερβο-σαρδελο-κούτια δεμένα το ένα πίσω απ' τ' άλλο, και στην άκρη ένα σπάγκο πιο μακρύ τον κράταγα και τα 'σουρνα κάνοντας το αγκομαχητό που κάνουν τα τρένα τσάφα-τσούφα, τσάφα-τσούφα.

Ο θόρυβος που έκαναν τα σαρδελοκούτια μου συνοδευόταν από τα γέλια των τριών νοικοκυράδων, όλα έδειχναν ότι θα ήταν ένα συνηθισμένο βράδυ.

Όμως εκείνη την ώρα μια φωνή (που περισσότερο στρίγκλιζε παρά μιλούσε), ήρθε να διώξει τη γαλήνη που ήταν απλωμένη στην αυλή μας.

Ήταν η φωνή της γριάς Μαριγώς η οποία ανεμίζοντας ένα ξεσκισμένο και καταματωμένο πουκάμισο έλεγε στη μητέρα μου - Παναγιώτα πάει ο άντρας σου - ήταν σα να της έλεγε ο άντρας σου πέθανε.

Η μητέρα μου πετάχτηκε σαν ελατήριο, άρπαξε το ματωμένο πουκάμισο και τραβώντας τα μαλλιά της φώναξε: «Γιώργο μου, Γιώργο μου», και σωριάστηκε στο πλακόστρωτο της αυλής μας.

Τρέξανε αμέσως οι συγκατοίκησες μας της ρίζανε νερό και τη βάλανε σε μια καρέκλα.

Με τις φωνές μαζευτήκανε και οι διπλανές γειτόνισσες, φέρανε αιθέρα, της κάνανε ότι ξέρανε, ενώ κάποια έτρεξε να φέρει γιατρό, συνήλθε κάπως, άρχισε να τραβάει τα μαλλιά της φωνάζοντας, Γιώργο μου σ' έχασα.

Μετά από μια στιγμή την άκουσα να λέει φέρτε μου το μικρό μου. Εγώ από τη στιγμή που είδα τη μητέρα μου να πέφτει κατά γης, πέταξα το παιχνίδι μου και κόλλησα την πλάτη μου στον τοίχο και πίεξα όσο έφτανε η δύναμη μου, νόμιζα ότι μ' αυτόν τον τρόπο της πρόσφερα κάτι.

Ήθελα να κλάψω μα δεν μπορούσα, ένας κόμπος μ' έπνιγε, είχα ένα φόβο ότι κάτι κακό συνέβη μα δεν μπορούσα να υπολογίσω πόσο μεγάλο θα ήταν.

Ήρθαν με πήραν και με πήγανε δίπλα της, με αγκάλιασε λέγοντας μου, μικρό μου (ήμουν ο μικρότερος απ' τ' αδέρφια μου) εσένα που θα σ' αφήσω στους πέντε δρόμους, ψέλλιζε τα ονόματα των αδελφών μου Άννα και Παύλο και πιο δυνατά τον πατέρα μου.

Μ' έσφιγγε τόσο που πόναγα μα δεν μίλαγα, κάποια στιγμή τα χέρια της παρέλυσαν, και έγειρε να πέσει από την καρέκλα, τη σηκώσανε και την πήγανε στο κρεβάτι, επάνω στην ώρα ήρθε ο γιατρός και έτρεξε στο δωμάτιο που την είχαν πάει, μετά από λίγη ώρα που βγήκε, είδα τις γειτόνισσες κλαίγοντας να χτυπιούνται, η μητέρα είχε πεθάνει.

Ήρθε το φέρετρο, την απόθεσαν μέσα, κρέμασαν στην εξώπορτα τις μαύρες κουρτίνες - όπως συνηθιζόταν τότε και μοιρολογώντας ανιστορούσαν τον άδικο χαμό της.

Τι είχε συμβεί και βρέθηκε το ματωμένο πουκάμισο στα χέρια Γριά Μαριγώ;

Όπως ανέφερα ο πατέρα μου είχε πάει στο καφενείο του Παπαχατζή στην οδό Μουτσοπούλου να έπινε τον καφέ του και να ξυριστεί.

Όπως έπινε τον καφέ του αμέριμνος, του επιτέθηκε κάποιος άγνωστος και τον άρχισε στις μαχαιριές - η σοβαρότερη στην αριστερή ωμοπλάτη.

Έτρεξαν οι φίλοι πιάσανε το δράστη κάλεσαν την αστυνομία και όταν τον ρώτησαν γιατί το 'κανες αυτό; Απάντησε - παραγνώρισα, άλλον ήθελα να χτυπήσω και άλλον χτύπησα.

Απέναντι στο καφενείο ήταν το φαρμακείο του Μπασακίδη, πήγανε τον πατέρα μου και του πρόσφεραν τις πρώτες βοήθειες.

Δίπλα στο φαρμακείο ήταν ένα ραφείο εξαδέλφου της μάνας μου, εκεί πήγαινε η αδελφή Άννα μετά το σχολείο και μάθαινε την τέχνη, άκουσε ότι χτύπησαν τον Γιώργο τον Κορφιάτη, έτρεξε στο φαρμακείο και είδε τον πατέρα μου.

Ο πατέρας μου τη συμβούλεψε να πάει στη μητέρα και να της πει ο πατέρας έπεσε στραμπούλιξε το χέρι του και τον πάνε στο Τζάνειο Νοσοκομείο, η αδελφή μου έφυγε για το σπίτι ενώ ο πατέρας μου για το Νοσοκομείο.

Αφού όλα είχαν τακτοποιηθεί εκείνη τη μαύρη ώρα βρέθηκε η Γριά Μαριγώ, μπήκε στο φαρμακείο και χωρίς να ξέρει τι είχε συμβεί, άρπαξε το σκισμένο και καταματωμένο πουκάμισο, και τρέχοντας ξεπέρασε την αδελφή μου για να δείξει στη Μάνα μου το πουκάμισο, σαν να ήτανε βαλτή να την πεθάνει, και το πέτυχε λέγοντας μια θανατηφόρα είδηση.

Η είδηση του θανάτου της Μάνας έφθασε στο νοσοκομείο που είχαν πάει τον Πατέρα μου.

Το σούρουπο μια άμαξα σταμάτησε έξω από το σπίτι μας και κατέβηκε ο πατέρας μου, είδα το αριστερό του χέρι δεμένο και κρεμασμένο με μια φασκιά στο στήθος του.

Έτρεξα και τον αγκάλιασα στα γόνατα, μ' έπιασε από το χέρι και πήγαμε στο δωμάτιο που ήτανε το φέρετρο της Μάνας, μου έσφιγγε το χέρι μου τόσο που πόναγα

μα δεμίλαγα, δεν μπορούσαν να δω το πρόσωπο του, άκουγα όμως ένα τρίξιμο που έβγαινε από το στόμα του, τον τράβηξαν και τον βάλανε σε μια καρέκλα, εγώ έφυγα από κοντά του.

Βράδιασε, τα μοιρολόγια κόπασαν, εγώ ήμουν ξεχασμένος απ' όλους, νύσταζα, πήρα το καπάκι του φέρετρου που το 'χαν στην είσοδο του σπιτιού, το 'ριξα κάτω κι έπεσα μέσα να κοιμηθώ, σε λίγο δύο χέρια με σήκωναν ήταν η Ζαΐμαινα που με πήγε στο κρεβάτι της και κοιμήθηκα.

Το πρωί ξύπνησα με τη βαβούρα που γινότανε και πετάχτηκα έξω, η αυλή μας ήταν γεμάτη κόσμο, στο δρόμο άμαξες και μια νεκροφόρα με τέσσερα άλογα.

Σε λίγο ένας Παπάς μπήκε στο δωμάτιο που ήτανε το φέρετρο, το πήρανε το βάλανε στη νεκροφόρα και πάει...

Τη θάψανε στο Νεκροταφείο των Αγίων Αναργύρων, το νεκροταφείο αυτό βρισκότανε στη βορειοδυτική άκρη του Πειραιά, και περικλείετο μεταξύ των Οδών Αγίων Αναργύρων, 25 Μαρτίου, Φαλήρου, και Θηβών.

Λίγα χρόνια μετά έπαψαν να θάβουν σ' αυτό το Νεκροταφείο, γιατί άρχισε να λειτουργεί το Νεκροταφείο της Αναστάσεως.

Γύρω από τη μάντρα του οι Πρόσφυγες από τις χαμένες πατρίδες, άρχισαν να στήνουν πρόχειρες παράγκες από ανοιγμένους γκαζοτενεκέδες, ή ότι άλλο υλικό εύρισκαν για να βολευτούν.

Μετά το σταμάτημα της ταφής άρχισε η λεηλασία των υλικών. Μήνα με το μήνα ο μαντρότοιχος έπεφτε ή γκρεμιζόταν, έτσι η προέκταση των προσφυγικών παραγκών γινότανε και στο εσωτερικό του Νεκροταφείου, αυτό επιτάχυνε και τη διάλυση του.

Το 1936-37 ο Μεταξάς έχτισε ένα συγκρότημα πολυκατοικιών κατά μήκος της οδού Αγίων Αναργύρων (σώζεται και σήμερα), που βόλεψε αρκετές προσφυγικές οικογένειες.

Το 1940 μεταξύ των λίγων μισογκρεμισμένων οικογενειακών τάφων που απέμειναν, συγκροτήθηκε η λεγόμενη μαύρη αγορά της Νέας Κοκκινιάς - Νίκαιας.

Τα τραπεζάκια που στηθήκανε για τιςπραμάτειες τωνπωλητών έγιναν παράγκες, και οι παράγκες μετά από λίγο σπίτια, έτσι οικοπεδοποιήθηκε όλος ο χώρος.

Με το ζόρι σώθηκε ο χώρος που σήμερα βρίσκεται η ομώνυμη εκκλησία των Αγίων Αναργύρων η οποία χτίστηκε σχεδόν στην είσοδο του Νεκροταφείου, αφού το παλαιό εκκλησάκι είχε εγκλωβιστεί από πολυκατοικίες. Έτσι χάθηκε παράκαιρα ο τόπος λατρείας, όμως παρά τα πολυώροφα που έχουν χτίσει, ο χώρος αυτός για μένα παραμένει το κοιμητήριο της Μάνας.

*Τα Εισαγωγικά κείμενα του
Γιάννη Χατζή για την
εκπομπή «Καραγκιοζής», που
προβλήθηκε, στην τηλεόραση
(ΕΤ-2), την τηλεοπτική σεζόν
1989-1990. Παραγωγή:
Τηλεοπτικές παραγωγές
Θεάτρου Σκιών Ε.Π.Ε., Πάνος
Καπετανίδης-Ευάγγελος
Κορφιάτης*

ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Στη δεκαετία του '20, ο καραγκιοζοπαίκτης της Λιβαδειάς, Λευτέρης Κελαρινόπουλος, έκανε μια επαναστατική, για την αισθητική του μπερντέ, εφεύρεση, τη σούστα, που επιτρέπει τη μεταβολή της φιγούρας.

Την ίδια, περίπου, εποχή, στο Σιντριβάνι της Σαλονίκης, ο Χαρίλαος Πετρόπουλος ανακαλύπτει και εγκαινιάζει το διπλό πανί, που επιτρέπει μεγάλες δυνατότητες στην αλλαγή των σκηνικών.

Και οι δυο εφευρέσεις, γρήγορα, θα βρουν εφαρμογή και θα καθιερωθούν, από όλους, στην τέχνη, ανοίγοντας νέους ορίζοντες στην παρουσία του Θεάτρου Σκιών, στην Ελλάδα. Όσο και αν φαίνεται παράξενο, όπως και σε κάθε τέχνη δηλαδή, το ίδιο απαραίτητα με το μεράκι και την καλλιτεχνική αρτιότητα του μάστορα, είναι και τα εργαλεία του.

Κοπίδια, σφυρί για το κοπίδιασμα και ένα κούτσουρο για θάση. Ψαλίδια, πένσες, σούστες, πινέζες, πρόκες και χρώματα διάφορα. Ανελίνες, ώκρες, σινικές, ακόμα και μαρκαδόροι. Πολλά από τα εργαλεία ήταν

κατασκευές των ίδιων των καραγκιοζοπαικτών. Τα κοπίδια τα έκαναν με πρόκες, που πλάταιναν τις άκρες τους στις ράγες του τραμ. Στη σούστα, πάλι, από το κοντρό τενεκεδένιο μεντεσέ στην άκρη, γίνανε τελειοποιήσεις, με σίδερο, ενώ προστέθηκε μια ξύλινη λαβή, για να πιάνει τη σούστα ο καραγκιοζοπαίκτης, που έπρεπε να έχει πολλές σούστες, για να αποφεύγει τις αλλαγές, την ώρα της παράστασης, στα πολυπρόσωπα έργα.

Μια σειρά εργαλεία ήταν απαραίτητα, για τα τρυκ:

Η τράκα από κοντρά καρτόνια, η φνισούνα από καλάμι και ζελατίνα, λαμαρίνες, τενεκέδες και ό,τι άλλο μπορούσε να θρει η φαντασία του μάστορα.

Στο φωτισμό, από τα λυχνάρια του λαδιού, φτάσαμε στις μπαλαντέζες, ενώ τα ηχητικά είναι απαραίτητα, με την αντικατάσταση των μουσικών από την κασέτα. Απαραίτητα, λοιπόν, το κασετόφωνο, ο ενισχυτής και ηχεία κάποιας εμβέλειας για τις υπαίθριες παραστάσεις.

Με τη χρησιμοποίηση των λυόμενων μπερντέδων, ο καραγκιοζοπαίκτης πρέπει να διαθέτει περισσότερους από έναν και σε διάφορα μεγέθη, για να αντιμετωπίζει, άνετα, την προσαρμογή, σε διάφορους χώρους κλειστούς ή υπαίθριους.

Κοντά σε όλα, το μπαούλο και η θαλίτσα, κατάλληλα κατασκευασμένα, για να διευκολύνεται η μεταφορά των εργαλείων και φιγουρών του μάστορα.

Τελευταία στον κατάλογο, μα όχι λιγότερο σπουδαία, το αυτοκίνητο για τις μεταφορές και οι καρέκλες, για όσους καραγκιοζοπαίκτες, «ηρωικά», συντηρούν δικά τους θεατράκια, για μια ή περισσότερες σαιζόν.

Ήταν, παιδιά, σίγουρα, μια άκαρη απαρίθμηση αντικειμένων, που, όμως, χωρίς αυτά δεν μπορεί να στηθεί παράσταση. Βλέπετε, η τέχνη δεν έχει τίποτα το μεταφυσικό. Το λέει, άλλωστε, μας προσγειώνει ο Καραγκιόζης.

Ο Χατζηναβάτης θαυμάζει: «Πω, Πω, Καραγκιόζη μου, τι βλέπω; Και στην τηλεόραση; Τι δόξες είναι αυτές! Δάφνες, παιδί μου, δάφνες!»! Και ο Καραγκιόζης τού απαντά, θυμόσοφα: «Καλές οι δάφνες, μαλαγάνα, να ήταν και σε κανένα πιάτο φακή, ακόμα καλύτερα»!

Είναι που κοπίδια, σουσύτες, καρτόνια, δέρματα κοστίζουν. Έχει και η τέχνη τις ανάγκες της.

Διεθνές επιστημονικό συνέδριο

Ελληνικό θέατρο σκιών – Άυλη πολιτιστική κληρονομιά
(Προς τιμήν του Βάλτερ Πούχνερ)
Αθήνα, 27-28 Νοεμβρίου 2015

Από το Διευθυντή του Κ.Β.Ν.Κ.Σ. πήραμε την παρακάτω επιστολή, σε απάντηση σχετικού δημοσιεύματος του τεύχους 90, Μαΐου 2015:

«Αγαπητέ κύριε Καπετανίδη,

Σχετικά με την επιστολή σας στο ηλεκτρονικό περιοδικό «Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΜΑΣ», από την οργανωτική επιτροπή του συνεδρίου με πληροφορούν ότι σας εστάλη η 1η εγκύκλιος (σας προωθώ το σχετικό μήνυμα), η οποία προφανώς δεν επέπεσε στην αντίληψή σας.

Ασφαλώς και αναγνωρίζουμε την δράση του ιστορικού Πανελλήνιου Σωματείου Θεάτρου Σκιών, το οποίο, όπως και άλλοι φορείς που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ιστορίας του ελληνικού Θεάτρου Σκιών, μπορεί να συμμετάσχει στη διοργάνωση ως συνεργάτης φορέας, ενώ εσείς προσωπικά, ως πρόεδρος του Σωματείου, αλλά και άλλα μέλη του ιδίου, μπορείτε να λάβετε μέρος στο συνέδριο με μία ομιλία η οποία θα αφορά ένα πρωτότυπο θέμα.

Με εγκάρδιους χαιρετισμούς,

Μ. Μορφακίδης»

«ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΗΜΙΣΚΑΛΙΣΤΗΣ ΦΙΓΟΥΡΑΣ» (Αστυνομικό Μυθιστόρημα) του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

8ο Μέρος:

«Ποιος θα είναι το τρίτο θύμα;»

Ο δολοφόνος είχε ξαναχτυπήσει και ο Ιορδάνης ήταν, πλέον, το δεύτερο θύμα του. Ο φόνος του ήταν ένα ακόμα πρωτοφανές γεγονός για το μικρό χωριό, που αριθμούσε, μετά βίας, οχτακόσιες ψυχές και που δεν ήταν και τόσο ήσυχος ή ανυποψίαστο από φονικά, καθώς αυτά ήταν, εκεί, ένα συχνότατο φαινόμενο. Άγριοι ντόπιοι του κάμπου σαν ένα άλλο Φαρ Ουέστ, αλλοδαποί και μετανάστες, ρομά, μεθυσμένοι, αλλά και η μάστιγα των εθισμένων, έφερναν, πολύ συχνά, την αστυνομία στα μέρη τους. Ωστόσο εξαρχής, φάνηκε ότι ο φόνος του ιδιότροπου γεράκου της περιοχής δεν έγινε με τα συνήθη μέσα. Ούτε μαχαίρι, ούτε πιστόλι, ούτε σωματική βία, ούτε κακοποίηση. Το νέο δολοφονικό εργαλείο ήταν το δηλητήριο, με το οποίο ο δολοφόνος πρωτοτύπησε, όπως αποδείχτηκε από τη νεκροψία και όπως άκουσα, έκπληκτος, από τον ταγματάρχη, ο οποίος είχε αρχίσει, πια, να ανησυχεί, καθώς το παιχνίδι είχε χοντρύνει για τα καλά.

Τάχιστα, ο ταγματάρχης κατέφτασε, ξανά, στο μακρινό τόπο του εγκλήματος, αν και θα μπορούσε να το αποφύγει, λόγω απόστασης. Από τη στιγμή που τον ενημέρωσα, όμως, θεώρησε το νέο φόνο άμεσα συνδεδεμένο με αυτόν του Γιακωβάκη. Ο θάνατος είχε επέλθει περίπου μιάμιση με δύο ώρες, από τη στιγμή που βρήκα νεκρό τον Ιορδάνη. Το ταξίδι με το τρένο και το εισιτήριό μου με καθιστούσαν υπεράνω πάσης υποψίας, πλην όμως ήταν σαφέστατο ότι ο δολοφόνος με είχε προλάβει, πιθανότατα με το πιο γρήγορο αμάξι του, σε σχέση με το σιδηρόδρομο. Υπήρχαν, ωστόσο, δύο ουσιώδεις διαφορές, σε σύγκριση με το φόνο της προηγούμενης νύχτας: το ότι βρέθηκαν υπολείμματα ποντικοφάρμακου στο μπουκάλι με το νερό του Ιορδάνη, σε αντίθεση με το φονικό μαχαίρι, και το ότι ο δολοφόνος, τώρα, δεν είχε ψάξει το σπίτι, όπως είχε κάνει με το στέκι του Γιακωβάκη. Με μία μόνο εξαίρεση...

Ο νεκρός Ιορδάνης ήταν πεσμένος από την καρέκλα, στην οποία καθόταν, τη στιγμή που θα πρέπει να είχε αρχίσει η θανατηφόρα επίδραση, του δηλητηριώδους ποντικοφάρμακου, μέσα του. Πάνω στο τραπέζι, βρισκόταν το μισογεμάτο ποτήρι, με το μοιραίο και τελευταίο νερό της επίγειας ζωής του. Και στο πάτωμα, πάνω σε ένα σκονισμένο και παλιομοδίτικο χαλάκι, δίπλα στον νεκρό, κειτόταν και το σπασμένο κορμί μιας άψυχης φιγούρας, με μία άρθρωση στη μέση. Ήταν σπασμένο στα δύο, τόσο το μπουστό, όσο και το κάτω κομμάτι των ποδιών από την απεικονιζόμενη ηρωίδα, την παραγνωρισμένη και άσημη Ματινούλα, η οποία, όμως, δεν είχε «πληγωθεί», μονάχα, από το βίαιο και πρόσφατο

σπάσιμό της, δις, αλλά και από την αναπόφευκτη φθορά του αμείλικτου χρόνου. Το βάρος των δεκαετιών είχε αρχίσει να κατακαίει το υλικό της ευαίσθητης και παλιάς ζελατίνας, από αυτές που είχαν πρωτοέρθει, στις αρχές του αιώνα, εξ Αμερικής...

Η έγχρωμη φιγούρα από ζελατίνα είχε, αναμφιβόλως, μεγάλη αξία, λόγω παλαιότητας και υλικού. Ωστόσο, ο δράστης προτίμησε να μην την πάρει μαζί του, αποδεικνύοντας ότι το κίνητρο της δολοφονίας δεν ήταν η κλοπή ενός παλιού εργαλείου του καραγκιοζοπαίχτη, το οποίο είχε υψηλή καλλιτεχνική-εικαστική σπουδαιότητα. Προφανώς, επρόκειτο για τη φιγούρα, στην οποία αναφερόταν ο Ιορδάνης, όταν μου μιλούσε, αμέσως μετά την εξόδιο ακολουθία του Γιακωβάκη. Ίσως, μάλιστα, ο ίδιος να μην είχε καν υπόψη του την άλλη μισή φιγούρα, που ψάχναμε. Η έρευνα, που έγινε στο σπίτι του, δεν αποκάλυψε τίποτα το ιδιαίτερο. Βρέθηκαν, εδώ και εκεί, παραχωμένα χαρτονομίσματα και τα εργαλεία του Ιορδάνη, αλλά πουθενά κάτι σχετικό με το έτερο-δεύτερο μισό της φιγούρας, που αναζητούσαμε. Επιπλέον, ο τρόπος θανάτου δεν απέκλειε πια το ενδεχόμενο αυτοκτονίας του Ιορδάνη, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με το παραλήρημά του μετά την κηδεία και την έλλειψη στοιχείων περί κλοπής...

«Η δολοφονία του Γιακωβάκη ίσως και να μείνει ανεξιχνίαστη. Δεν υπάρχουν στοιχεία, που να μπορούν να βοηθήσουν. Η υπόθεση θα μπει στο αρχείο, αργά ή γρήγορα, αν καταλήξει σε αδιέξοδο. Σε συνδυασμό με την παρούσα δηλητηρίαση, το ζήτημα περιπλέκεται ακόμα πιο πολύ, χωρίς προοπτική επίλυσης. Ωστόσο, μπορούμε να θεωρήσουμε τη δηλητηρίαση ως ανθρωποκτονία εκ προθέσεως ή πρόκειται για αυτοκτονία, κάτι που ίσως να απλοποιούσε τις καταστάσεις; Αυτά είναι τα νέα διλήμματα, στα οποία καταλήγουμε», μου εκμυστηρεύτηκε ο ταγματάρχης και με έκανε να προβληματιστώ. Ποιος ήταν, πραγματικά, ο Ιορδάνης και γιατί άραγε να στέκει η υπόθεση της αυτοκτονίας του; Μια βουτιά στο παρελθόν του, αρκούσε, για να προκύψει το συμπέρασμα ότι επρόκειτο για ιδιόρρυθμη προσωπικότητα, που δεν θα δίσταζε να προβεί σε ακραίες καταστάσεις, ακόμα και εναντίον του εαυτού του. Τόσο, ώστε να αυτοκτονήσει, ίσως επειδή, προηγουμένως, είχε σκοτώσει ο ίδιος το φίλο του...

Ο Ιορδάνης ήταν ένα γεροντοπαλικάρο, κυκλοθυμικός συχνά, ζοχάδας ακόμα συχνότερα, που ισοστάθμιζε την υπερβολικά νευρική του

συμπεριφορά με τη γραφικότητα του χαρακτήρα του. Οι συνάδελφοί του δεν τον είχαν, ποτέ τους, σε ιδιαίτερη υπόληψη, θεωρώντας τον παίχτη β' κατηγορίας, εκτός μονάχα από τον Γιακωβάκη, με τον οποίο ήταν φίλοι χρόνια. Ωστόσο, ο Ιορδάνης έβγαζε, ενίοτε, μια λεκτική επιθετικότητα απέναντι στον αιωνόβιο συνάδελφό του, κάτι που οφειλόταν, μάλλον, σε ζήλια, εξαιτίας της (μεγάλης διαφοράς) δημοτικότητας που είχαν, μεταξύ των υπόλοιπων συναδέλφων τους. Το γεροδύναμο και ογκώδες σώμα του Ιορδάνη ήταν, από παλιά, γνωστό για τη μυϊκή του ισχύ, κάτι που, πολλές φορές, τον είχε οδηγήσει σε καυγάδες, σε συνδυασμό και με το ευάλωτο του ψυχικού του κόσμου. Μια φορά, μάλιστα, κατέληξε και στη «στενή», αν και αποδείχτηκε, τελικά, ότι δεν είχε προκαλέσει ο ίδιος τον καυγά, εξαιτίας του οποίου, ωστόσο, στιγματίστηκε στην τοπική κοινωνία...

Ένα πιθανό σενάριο, λοιπόν, με βάση όλα όσα προηγήθηκαν, θα ήταν ο Ιορδάνης να έθεσε τέρμα ο ίδιος στη ζωή του, κάτι που ίσως να τον έθετε και σαν τον κυριότερο εκ των υπόπτων για τη δολοφονία του Γιακωβάκη. Το σενάριο αυτό, στο σύνολό του, έγινε ακόμα πιο πειστικό, μετά την επικοινωνία που είχα με τον Γεράσιμο, ένα από τα έξι (μετά και από το χαμό του Ιορδάνη) εναπομείναντα μέλη του λεγόμενου «στενού κύκλου» του Γιακωβάκη. Ο Γεράσιμος, λοιπόν, επικοινωνήσε, με δική του πρωτοβουλία, μαζί μου, για να μάθει νεότερα για την περίπτωση του Ιορδάνη, καθώς οι πληροφορίες των τοπικών εφημερίδων δεν έμπαιναν σε λεπτομέρειες. Οι αρχικοί δισταγμοί μου, να τον ενημερώσω και να τον κατατοπίσω, κάμφθηκαν αμέσως, όταν αποκαλύφθηκε ότι γνώριζε και ο ίδιος κάποια πράγματα, σχετικά με το φόνο, τα οποία με βοηθούσαν πια να συμπληρώσω το παζλ αμφοτέρων των δολοφονιών...

Άραγε, τι να ήταν αυτό, που γνώριζε ο Γεράσιμος, βλέποντας, εκ του μακρόθεν, την εξέλιξη των γεγονότων, χωρίς να το γνωρίζω εγώ, που υποτίθεται ότι ήμουν τόσο άμεσα εμπλεκόμενος με το ζευγάρι των δολοφονιών; Η αλήθεια είναι ότι ο Γεράσιμος φημιζόταν πως είχε την τάση να χώνεται εκεί που δεν τον σπέρνουν, τόσο μόνος του, όσο και ως ζευγάρι με τη σύζυγό του, κάτι που γνώριζα από πρώτο χέρι, καθώς είχα, μαζί τους, αρκετές αρνητικές εμπειρίες, εξαιτίας της συμπεριφοράς τους. Ωστόσο, παρά τις ιδιαιτερότητες του χαρακτήρα τους, κατάφερναν και γινόντουσαν συμπαθείς και αρεστοί τόσο γενικότερα, όσο και

ειδικότερα στους Ιορδάνη-Γιακωβάκη. Συνάντησα τον Γεράσιμο την επόμενη μέρα, στην κηδεία του Ιορδάνη, αλλά μιλήσαμε ελάχιστα. Ήταν φανερό ότι ήθελε να συζητήσουμε κατ' ιδίαν. Κρυφά ακόμη και από τη γυναίκα του, κλείσαμε ραντεβού για το βραδάκι, όπως μου πρότεινε, σε ένα σκοτεινό, υπόγειο και παρακμιακό μπαράκι...

«Πάρε αυτήν εδώ την κασέτα και βάλε την, στο σπίτι σου, να παίζει από την πρώτη πλευρά, εκεί ακριβώς που είναι σταματημένη. Έχεις να μάθεις πολλά για τα πραγματικά αισθήματα του Ιορδάνη, προς τον τάχα φίλο του»...

«Γεράσιμε! Ήταν φίλοι από χρόνια»...

«Ο καλοκάγαθος Γιακωβάκης ήταν. Ο Ιορδάνης όχι! Άκουσε αυτό, που σου είπα και θα με θυμηθείς. Είναι απόσπασμα από μία συνέντευξη, που είχε δώσει ο Ιορδάνης στη γυναίκα μου, προ ολίγων μηνών. Θα έλεγε κανείς ότι αστειεύεται. Αποδεικνύεται, όμως, ότι σοβαρολογεί»...

«Ίσως»...

«Για να δεις, πόσο άπιστος είσαι, απάντησέ μου στο εξής: Βρέθηκε η μισή φιγούρα στο σπίτι του Ιορδάνη; Για λέγε! Όπως βλέπεις, μπορεί να ξέρω περισσότερα από σένα»...

«Η μισή φιγούρα, που λες, όχι! Το σπουδαιότερο εύρημα είναι μια ζελατινένια Ματινούλα, σπασμένη στα τρία»...

«Κλεμμένη και αυτή»...

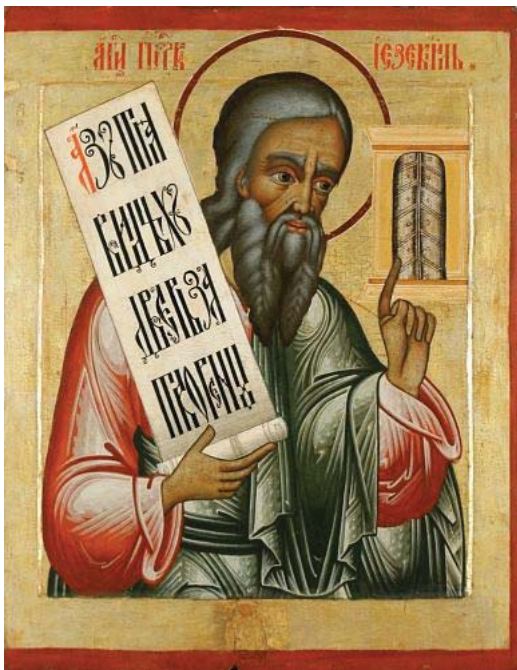
Πάνω στην καλύτερη στιγμή της κουβέντας, όμως, μας διέκοψαν δύο αισθησιακές υπάρξεις...

Η Άντζελα και η Λίτσα κινήθηκαν προς το μέρος μας, αφού πρώτα είχε προηγηθεί η αναγκαία συνθηματική κίνηση του Γεράσιμου, ο οποίος ήταν τακτικός θαμώνας και καλός πελάτης του μαγαζιού. Είχα στα χέρια μου την κασέτα, η οποία θα μου έδινε, κατά τον Γεράσιμο, τις κρυμμένες απαντήσεις ενός αινίγματος για δυνατούς λύτες. Η Λίτσα, πιο γνωστή, στην πιάτσα, ως Φιλίτσα, γλυκιά, χαριτωμένη και αφράτη, αν και κάπως κρύα, εκ πρώτης όψεως, καθόταν στα πόδια του, με αρκετή οικειότητα, καθώς ήταν καλή πελάτισσά του. Η Άντζελα, μαθητευόμενη της Λίτσας, με την ορμητική διάθεση της πρωτάρας, αλλά ανώριμη και ανέτοιμη, ακόμη, για το ρόλο της, είχε πιάσει θέση δίπλα μου, ζητώντας να της κεράσω και δεύτερο και τρίτο ποτό. Στην τσέπη μου, ωστόσο, ένιωθα τη γοητευτική επαφή με το πλαστικό περιβλήμα της πολύτιμης κασέτας, που υπερίσχυε σε σχέση με την επαφή μιας εκκολλαπτόμενης μοιραίας γυναίκας...

Η βραδιά δεν μπορούσε παρά να μην καταλήξει στο πλάι της Άντζελας, η οποία διεκπεραίωσε το καθήκον της, χωρίς κάτι το ιδιαίτερο, αλλά με απόλυτη επαγγελματική ευσυνειδησία και με το αζημίωτο. Έτσι έκανε, ίσως με λιγότερο επαγγελματισμό, αλλά πολύ πιο αισθησιακά, η ακριβότερη, αλλά και ποιοτικότερη, Φιλίτσα, με το «συνδαιτυμόνα» μου, στο παραδίπλα δωματιάκι. Ο Γεράσιμος κράτησε, για τον εαυτό του, το καλύτερο κομμάτι, μα εγώ κρατούσα το γουόκμαν της Άντζελας (κατ' εμέ, χρησιμότερο, καθώς η Φιλίτσα δεν θα είχε τέτοιο μηχανήμα). Αφού τελειώσαμε, έβαλα τα ακουστικά, χαλάρωσα και άκουγα (τι πρωτότυπο!) τη φωνή του νεκρού Ιορδάνη, σαν αυτή να ερχόταν από το υπερπέραν, σκεπτόμενος ότι η αθανασία εξασφαλίζεται, πλέον, χάρη στα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας:

«Ζωντανός θρύλος ο Γιακωβάκης; Κολοκύθια! Μοναχά, το αρχείο του αξίζει πολλούς παράδες! Μια παλιά Ματινούλα και ένας δερμάτινος σπάνιος διάολος. Γέρο-διάολε! Όταν στα αρπάζω, θα πάθεις νταμπλάς»...

Η έντονη αντίδραση του Ιορδάνη στο ότι ο Γιακωβάκης είναι ένας ζωντανός θρύλος της τέχνης των σκιών, αποδείκνυε τη ζήλια του και το απωθημένο του να καταξιωθεί ως ένας πρωτοκλασάτος μάστορας. Τα λόγια του, που τα άκουσα και τα ξανάκουσα, είχαν ειπωθεί με μεγάλη δόση κακίας, κάτι που θα ήθελα να επιβεβαιώσω και από τη γυναίκα του Γεράσιμου, η οποία εκτελούσε χρέη δημοσιογράφου. Ήταν φανερό ότι ο Ιορδάνης γνώριζε καλά το πολύτιμο αρχειακό υλικό του Γιακωβάκη, για το οποίο ήταν έτοιμος να

διαπράξει μέχρι και κλοπή. Ή μήπως και φόνο; Η επίσκεψη στο σπίτι του Γεράσιμου, για την επιστροφή της κασέτας και για αναγκαίες διευκρινιστικές ερωτήσεις, δρομολογήθηκε για το επόμενο βράδυ. Πρώτα όμως, είχα να τελέσω και το ανθρωπιστικό-παρηγορητικό χρέος προς την αδερφή του Γιακωβάκη, αφενός για να την ενημερώσω περί Ιορδάνη και αφετέρου για να ενημερωθώ περί των Προφητών της Παλαιάς Διαθήκης...

Η αδερφή του Γιακωβάκη δεν μου έδωσε να καταλάβω κατά πόσο ήξερε ή όχι για το θάνατο του Ιορδάνη. Προτίμησε να ερμηνεύσει το ίδιο το γεγονός, διαβάζοντάς μου ένα χωρίο από την Παλαιά Διαθήκη: «*Τάδε λέγει Κύριος· εάν δε και τας τέσσαρας εκδικήσεις μου τας πονηρός, ρομφαίαν και λιμνη και θηρία πονηρά και θάνατον, εξαποστείλω επί Ιερουσαλήμ του εξολοθρευέσαι εξ αυτής άνθρωπον και κτήνος και ιδού υπολειμμένοι εν αυτή οι ανασεσωσμένοι αυτής*». Εκείνη τη στιγμή όμως, ο προφήτης Ιεζεκιήλ ήταν έξω από τις σκέψεις μου, ενώ η γριά φαινόταν να ενδιαφέρεται, περισσότερο, για την επικοινωνία μου με τον Γεράσιμο. Κοινή μας πεποίθηση ήταν, πλέον, ότι ο αποδεδειγμένα ζηλιάρης και υστερόβουλος

Ιορδάνης ίσως και να ήταν αυτός, που δολοφόνησε τον Γιακωβάκη, για το δαιμονικό οφθαλμό της ημισκαλιστής φιγούρας και για τα μάτια της Ματινούλας, σύμφωνα με τη μη αποδεδειγμένη, αλλά λογικότερη, εκδοχή του Γεράσιμου...

Ήταν φανερό, μέσα από τις συζητήσεις που είχα, ότι, καλώς ή κακώς, ο Ιορδάνης θα ταίριαζε να είναι ο δολοφόνος της ιστορίας. Δεν ήταν, απλώς και μόνο, η συναισθηματική βεβαιότητα της γριάς. Ούτε η λογικά αποδεδειγμένη εξήγηση του ταγματάρχη. Ούτε τα στοιχεία του Γεράσιμου, τα οποία φαινότουσαν σαν δεδομένα, που αποδείκνυαν τις παραπάνω θυμικές-λογικές ερμηνείες των μέχρι τώρα στοιχείων. Πιότερο από όλα αυτά, υπήρχε η ενδόμυχη επιθυμία μου, που ίσως να ήταν και επιθυμία όλων, το θέμα να έκλεινε εδώ, με τον Ιορδάνη να χρεώνεται την αυτοκτονία και το φόνο. Ωστόσο, καλύτερα να βγαίνει το μάτι κάποιου, παρά το όνομα, καθώς έλειπε το βασικότερο τεκμήριο: Αν βρίσκαμε και το δεύτερο μισό της ημισκαλιστής φιγούρας, στο σπίτι του Ιορδάνη, το ζήτημα θα είχε κλείσει. Η Ματινούλα ενίσχυε, αλλά και δεν επιβεβαίωνε, οριστικά, τις υποψίες. Φτάνοντας στου Γεράσιμου, η συζήτηση θα άναβε για τα καλά...

Ο Γεράσιμος με προϋπάντησε, στην αυλή της οικίας του. Είχε κάτι αγγαροδουλειές, στο ισόγειο γκαράζ του. Μου είπε πως θα έπρεπε, πρώτα, να τις τελειώσει και μετά, θα τα βάζαμε όλα κάτω, προκειμένου να βγάλουμε, τελειωτικά, μια άκρη με την ημισκαλιστή φιγούρα, για την οποία διέθετε και μία τελευταία σημαντική πληροφορία. Η γυναίκα του με περίμενε στον πρώτο όροφο. Έπρεπε κάποια πράγματα να τα ακούσω και από την ίδια, επιστρέφοντας και την κασέτα τής «εξομολογητικής» συνέντευξης. Ανέβηκα τις σκάλες. Βρήκα την Ιουλία να κρατά μία κούπα κρασί. Στο τραπέζακι, δίπλα της, το μπουκάλι, μισογεμάτο. Η ίδια, σε μια κατάσταση σχετικής ευφορίας. Επρόκειτο, γενικά, για «κρύα» γυναίκα, στη σκιά του ανδρός της, μολονότι εργατική και φιλόπονη. Συνήθως κουτοπόνηρη, σπανιότερα έξυπνη. Σαν εμφάνιση, κάτω του μετρίου. Δεν είχε κάτι το γυναικείο επάνω της, ούτε καλλωπιζόταν, μάλλον επειδή ο σύζυγός της την προτιμούσε έτσι, κατά βάθος...

«Έφερα την κασέτα με τη συνέντευξη του μακαρίτη. Η αξία της, πλέον, είναι ανεκτίμητη, μετά τα τελευταία γεγονότα»...

«Χθες, σε πήγε σε αυτές τις πρόστυχες;»

«Ορίστε;»

«Ο Γεράσιμος να αφήσει αυτές τις αηδίες με τις φιγούρες και την φιλοτεχνία. Είναι ένα παλιοτόμαρο».

«...»

«Και σαφώς, δεν μιλάς, γιατί είσαι και εσύ συνένοχος. Θα κάνει τα πάντα, για να σε πάρει με το μέρος του και ξέρεις το γιατί. Ίδιες γλύκες πουλούσε και στους δυο πεθαμένους, ενώ δεν ήθελε ούτε να τους βλέπει. Αποσκοπούσε, μόνο, στο πράγμα τους»...

«Δεν είμαι συνένοχος! Ο Γιακωβάκης, όντως, μου έδωσε τη μισή φιογούρα. Μα δεν ξέρουμε πού βρίσκεται το άλλο μισό. Εικασίες κάνουμε για το ότι το έκλεψε ο Ιορδάνης και ίσως να τον παίρνουμε και στο λαιμό μας».

«Πρόσεχέ τον! Και πιες, να ηρεμήσεις»...

«Να πιω;»

«Ω, ναι! Τι φοβάσαι; Ότι θα σου ρίξω ποντικοφάρμακο στο κρασί;»

Σάστισα. Η ατάκα της Ιουλίας, για το ποντικοφάρμακο, ήταν σαν μια γροθιά στο στομάχι μου. Τα μάτια της έλαμπαν και το στυλ της, παρά τους χαμηλούς τόνους της, έκαναν μια προσπάθεια, για να βγάλουν, προς τα έξω, κάτι το προκλητικό:

«Φοβάσαι, ε;»

«Ναι! Δηλαδή, όχι! Σιγά! Να πιω, αν είναι»...

«Έτσι μπράβο! Καλό παιδί! Μην φοβάσαι! Δεν σου δίνω φαρμάκι και δηλητήριο».

«Εντάξει! Καλό είναι! Έχει καλή γεύση! Και νιώθω ότι δεν παθαίνω τίποτα.

Βασικά, αστεεινόμενα! Να με συγχωρείς»...

«Είσαι παιδί ακόμα, ε;»

«Με περνάς και κάποια χρόνια»...

Σταμάτησα, γιατί ακόμα και το λίγο κρασί με ζάλιζε και με έκανε επιρρεπή σε άστοχες απαντήσεις. Ευτυχώς, που η Ιουλία είχε φύγει από το δωμάτιο, χωρίς να ακούσει την, περί ηλικίας, λάθος παρατήρησή μου, ενώ το κρασί, τελικά, ήταν καλό και προκαλούσε κέφι. Αυτή αργούσε. Της φώναξα:

«Ιουλία! Έρχεσαι;»

«Εσύ έλα, λίγο! Μέσα, αν μπορείς»...

Η ανησυχία μου άρχισε να επιστρέφει. Το οφθαλμοφανές και εμπρηστικό μεθύσι, που κυοφορούνταν από το μυαλό της Ιουλίας, ήταν σε εξέλιξη. Σαν άλλη μάγισσα, δεν έδινε, βεβαίως, δηλητήριο ή φαρμάκι, καθώς έλεγε, αλλά φιλοδοξούσε να πετάξει άλλα βέλη, που μεταφορικά θα ήταν εξίσου δηλητηριώδη και φαρμακερά, ειδικά αν μας έπιανε στα πράσα, ο άρχων της μάγισσας, ο Γεράσιμος, που είχε τη φήμη σκληρού και εκδικητικού άνδρα, για τέτοιες περιπτώσεις. Οπωσδήποτε όμως, η Ιουλία περισσότερο έμοιαζε με τη μάγισσα Φούρκα παρά με κάποια άλλη δημοφιλέστερη μάγισσα, εξωτερικά τουλάχιστον. Η ανύπαρκτη ομορφιά, πάντως, δεν πρόκειται να εξευμένιζε τον ανύποπτο σύζυγό της. Ή μήπως τον υπονιασμένο σύζυγό της, αν δεν ήταν και αυτός στο κόλπο; Μήπως τα ερωτικά τερτίπια της συζύγου του είχαν απώτερο σκοπό, στο να με παγιδεύσουν ηθικά και κατόπιν πρακτικά; Το αμυδρό φως του επίμαχου διπλανού δωματίου έφτανε, για να την ανιχνεύσω ξαπλωμένη...

Η Ιουλία ήταν έτοιμη για όλα. Ψυχολογικά τουλάχιστον, διότι το παρουσιαστικό της παρέμενε οικτρό και ελεεινό. Τόσο ως πρόσωπο, όσο και ως σώμα. Τα ερωτογενή εσώρουχα που φορούσε, αποδείκνυαν τη σοφή παροιμία πως τα μεταξωτά θέλουν και επιδέξιους. Τα γρήγορα μακιγιαρίσματα, με τα οποία είχε σπεύσει να σουλουπωθεί, φυσικά και χειροτέρευαν την εικόνα, παρά την έστρωναν. Τέλος, τα μπιχλιμπίδια, με τα οποία είχε οπλιστεί, χαραμίζονταν πάνω της, παρά την αισθητική και οικονομική αξία τους. Ήταν προφανής, πλέον, η επικράτηση της κάθε Φιλίτσας έναντι της Ιουλίας, κάτι το οποίο η τελευταία γνώριζε καλά, όπως φάνηκε στη συνέχεια. Παρά τη σχετική ζαλάδα της μέθης μου, είχα αντίληψη των γεγονότων και φάνηκα συνεπής στο γούστο μου, αλλά και στο φόβο μου περί του Γεράσιμου. Η Ιουλία το κατάλαβε και φάνηκε να απογοητεύεται όχι τόσο για την αδιαφορία μου, όσο για τη γενικότερη αποτυχία της ως θηλυκό...

«Είμαι μια σκέτη αποτυχία»...

«Όχι! Μην το βλέπεις έτσι. Αλλά, να, εγώ, στο θέμα αυτό, πώς να το πω, είμαι κάπως συντηρητικός και με αναστολές, ας τις πούμε ηθικές»...

«Οι ηθικοί δεν ξεμερώνονται στα κωλόμπαρα, όπως χθες»...

«Ωστε ξέρεις»...

«Απλώς, δεν με θέλεις σαν γυναίκα. Δεν αρέσω σαν γυναίκα»...

«Μην το λες αυτό! Όχι! Σε παρακαλώ, ας διακόψουμε αυτήν την κουβέντα! Ας θεωρήσουμε ότι δεν έγινε ποτέ»...

«Σε παρακαλώ! Ας το προσπαθήσουμε»...

«Κοίταξε! Για μένα, ο Γεράσιμος»...

«Ο Γεράσιμος είναι ένα κάθαρμα! Ένας απατεώνας! Ένα χαμένο κορμί! Ένα παλιοτόμαρο»...

«Εγώ τον ξέρω λίγο και δεν θέλω μπλεξίματα, μαζί του. Και ποτέ δεν μου έχει δημιουργήσει πρόβλημα. Και από στιγμή σε στιγμή, θα ανέβει πάνω και δεν θέλω άλλους μπελάδες στο κεφάλι μου. Μου φτάνουν οι δύο φόνοι, που με κατατρέχουν».

«Ο Γεράσιμος δεν είναι αυτό που φαίνεται. Έβαζε τον Ιορδάνη να τσακώνεται με τον Γιακωβάκη και τον ξεσήκωνε εναντίον του»...

Η Ιουλία σταμάτησε την κουβέντα της και ξέσπασε σε λυγμούς, που την κάνανε να μην φαίνεται, απλώς, άσχημη, αλλά και κάτι ακόμα χειρότερο: αξιοθρήνητη. Ένιωθα οίκτο για το πρόσωπό της, αλλά και για το πόσο αισθανόταν να είχε ταπεινωθεί από τον, κατά τα άλλα, σοβαρό και μετρημένο σύζυγό της. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, μου αφηγήθηκε το πώς ο Γεράσιμος έβαζε λόγια στους άλλους. Μόνο που ο καλοσυνάτος και καλοκάγαθος Γιακωβάκης δεν έπεφτε στην παγίδα, ενώ ο ευέξαπτος και αντιδραστικός Ιορδάνης ξεσηκωνόταν, κάθε φορά που ο Γεράσιμος (και διάφοροι άλλοι καλοθελητές) υποδείκνυαν και τόνιζαν την καλλιτεχνική του σύγκριση, σε σχέση με τον Γιακωβάκη ή και με άλλους, με απώτερο σκοπό να κερδίσουν κάτι μέσα από τις τόσες κολακειές ή τις σπιουνιές. Όλα αυτά τα ζητήματα, πάνω-κάτω, τα γνώριζα, αλλά δεν φανταζόμουν ότι θα μπορούσαν να φτάσουν μέχρι και το φόνο.

«Θα μπορούσαν, αν το κίνητρο ήταν κάποιο σπάνιο και πολύτιμο λάφυρο»...

«Ιουλία! Γίνε σαφέστερη».

«Ο Γεράσιμος έβαλε τον Ιορδάνη να δολοφονήσει τον Γιακωβάκη! Είναι ο ηθικός αυτουργός. Και όχι μόνο. Αυτός δηλητηρίασε τον Ιορδάνη, για να του κλείσει το στόμα και το έκανε με τέτοιο τρόπο, ώστε να φανεί σαν αυτοκτονία. Το βράδυ της δολοφονίας του Ιορδάνη, αμέσως μετά από την κηδεία του Γιακωβάκη, τι νομίζεις ότι έκανε ο Γεράσιμος»;

«Δεν ήταν μαζί σου»;

«Όχι! Έφυγε δήθεν για τα μπαράκια του, για να βρει τους φίλους του και τις πρόστυχες. Το μυαλό του, όμως, ήταν στη μισή φιγούρα. Αυτή που έκλεψε ο δολοφόνος από τον Γιακωβάκη. Και πήγε να την πάρει».

«Γιατί, τότε, να μην πάρει και την Ματινούλα»;

«Η Ματινούλα δεν έχει την αξία της ημισκαλιστής φιγούρας».

Αμφότερες οι φιγούρες άξιζαν πολλά. Η Ιουλία ήταν αντιφατική. Ο Γεράσιμος δεν θα έβαζε έναν τρίτο, για να σκοτώσει και για να κλέψει. Και γιατί η ημισκαλιστή φιγούρα να είναι πολύ πιο πολύτιμη;

«Ιουλία, όλα όσα λες δεν στέκουν. Αν ο Γεράσιμος ήταν αυτός που λες, θα σκότωνε ο ίδιος τον Γιακωβάκη και δεν θα έστελνε εκεί κάποιον άλλο»...

«Μπορεί να είμαι ασήμαντη σαν θηλυκό, αλλά το μυαλό μου κινείται ταχύτατα».

«Με ποιο σκεπτικό»;

«Ο Γεράσιμος ήξερε ότι ο Γιακωβάκης χάρισε τη φιγούρα στα δύο. Το ένα κομμάτι το πήρε κάποιος άγνωστος μέχρι τώρα και το δεύτερο κομμάτι το είχε κρατήσει ο ίδιος ο Γιακωβάκης. Οπότε ο δολοφόνος πήγε να πάρει το κομμάτι του Γιακωβάκη. Το πήρε. Και ήταν, προφανώς, αυτός που είχε και το άλλο μισό. Ο Ιορδάνης δηλαδή, που ήταν φερέφωνο του άνδρα μου και έκανε τη βρώμικη δουλειά».

«Θες να πεις ότι ο Γεράσιμος, με τον τρόπο αυτό, πήρε και τα δύο κομμάτια και σκηνοθέτησε το φόνο του Ιορδάνη σαν αυτοκτονία».

«Θέλω να πω ότι έτσι ο πανούργος σύζυγός μου, πήρε ολόκληρη τη φιγούρα και χωρίς να χρεωθεί κανένα φόνο».

«Και όμως, κάνεις λάθος, Ιουλία! Διότι το μισό κομμάτι αυτής της φιγούρας το είχε δώσει σε μένα ο Γιακωβάκης, λίγο πριν πεθάνει. Οπότε ο Ιορδάνης, αν είναι αυτός ο φονιάς, δεν βρήκε τίποτα, εκτός ίσως από την Ματινούλα».

Τα μάτια της Ιουλίας άστραψαν. Βλέποντάς την, μετάνιωσα για τη νέα κρίση ειλικρίνειας, που με έπιασε. Αυτό ήταν, ίσως, το μυστικό που ήθελε να εκμαιεύσει από μένα ο Γεράσιμος, χθες αλλά και απόψε. Αυτός ήταν ο λόγος που με κάλεσε στο σπίτι του. Να μάθει, δηλαδή, στοιχεία για τον άγνωστο κάτοχο του μισού κομματιού. Και ξαφνικά, η γυναίκα του μαθαίνει ότι ήμουν εγώ. Και εγώ μαθαίνω ότι ο κάτοχος του άλλου μισού, αλλά και δολοφόνος, είναι ο άνδρας της. Και η ίδια; Θύμα του ή συνεργός;

Η Ιουλία κατέβηκε, αμέσως, τις σκάλες. Την ακολούθησα. Έπρεπε να μιλήσουμε και οι τρεις, για να ξεκαθαριστεί η αλήθεια. Όμως, στο γκαράζ, βρήκαμε τον Γεράσιμο νεκρό...

Συνεχίζεται...

Μην χάσετε το 9ο μέρος:
«Η δικαίωση του Προφήτη»

ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ Σαν σήμερα:

Πάτρα-Πύργος, Παρασκευή 10 Ιουνίου 1898
«Ο ΜΙΜΑΡΟΣ ΕΙΣ ΠΥΡΓΟΝ»

«Ο δημοφιλής Καραγκιόζης Μίμαρος, ο
τρελλάνας κόσμον με τα αμίμητα ευφυολογήματα και
τας σαρκαστικές απομιμήσεις του, αναχωρεί σήμερα
εις

Πύργον,
ένθα

μέλλει να
εγκαθιδρυθεί εις

το έναντι της λέσχης Μπαμπάλη γωνιαίον
καφενείον.

Οι Πύργιοι θα καλοπεράσουν με τον
Μίμαρον και θα τον υποστηρίζουν γενναίως.

Ο Μίμαρος κατέστη
αληθές εντύφημα,
όπου και αν έπηξε την
σκηνήν του».

Εφημερίδα

«Νεολόγος»,

Από το βιβλίο του

Γεώργιου Κοτοπούλη:

«Ο Καραγκιόζης στην

Πάτρα: 1890-1906»,

εκδ. Περί Τεχνών,

σελ. 102.

**Γίνε μέλος του Σωματείου,
με ένα “κλικ”!**

Κάνοντας ηλεκτρονική αίτηση στο:

<http://www.karagkiozis.com/somateio/>

Καραγκιοζο-σταυρόλεξο

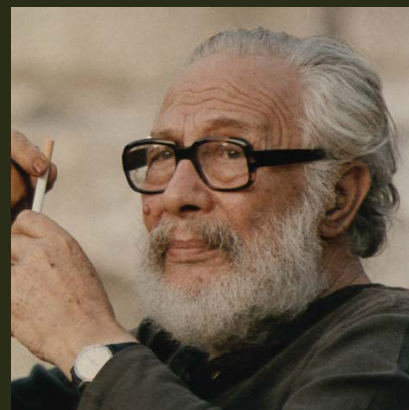
ΛΥΣΗ τεύχους 90

“Δεν κάνουμε θέατρο για το θέατρο. Δεν κάνουμε θέατρο για να ζήσουμε. Κάνουμε θέατρο για να πλουτίσουμε τους εαυτούς μας, το κοινό που μας παρακολουθεί κι όλοι μαζί να βοηθήσουμε να δημιουργηθεί ένας πλατύς, ψυχικά πλούσιος και ακέραιος πολιτισμός στον τόπο μας”.

Κάρολος Κουν,

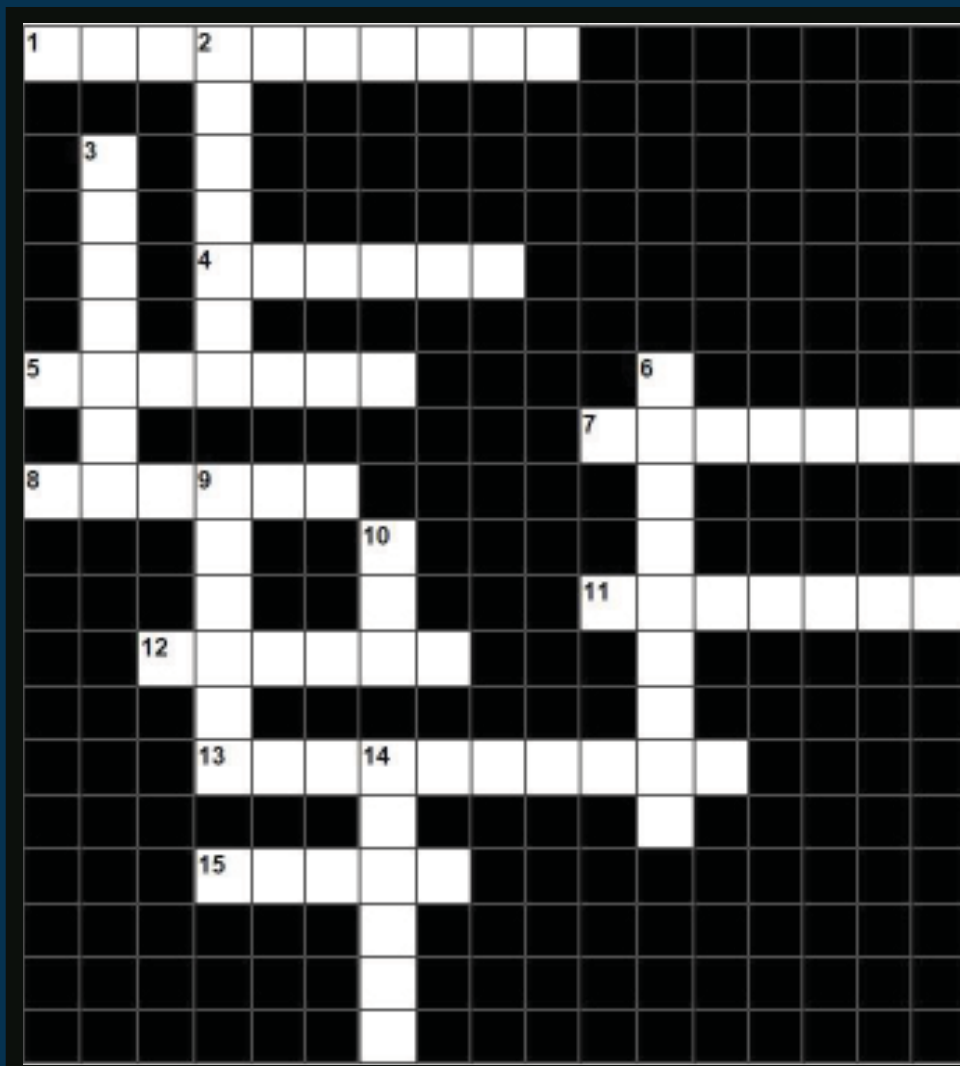
1908-
1987,
ο Ιδρυτής
του
Θεάτρου
Τέχνης

ΘΕΜΑ:

“Η ΟΡΦΑΝΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ”

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Έπαιξε τον Πασά, στην τηλεοπτική αποθέωση της “Ορφανής”
4. Παρουσίασε την “Ορφανή της Χίου”, στην τηλεόραση
5. Έπαιξε το φάντασμα του Νιόνιου, στην τηλεοπτική αποθέωση της “Ορφανής”
7. Ο Καπετάνιος της τηλεοπτικής “Ορφανής”
8. Έπαιξε τον Καραγκιόζη, στην τηλεοπτική αποθέωση της “Ορφανής”
11. Ο γαμπρός της Ελένης, στην “Ορφανή” του μπερντέ
12. Το μικρό όνομα του καραγκιοζοπαίχτη Ξάνθου
13. Βλέπει τον τάφο του, στο μυθιστόρημα του Πιτζιπίου
15. Το όνομα της “Ορφανής”, στη γραπτή εκδοχή του Ξάνθου

ΚΑΘΕΤΑ

2. Το μικρό όνομα του Πιτζιπίου
3. Το όνομα της “Ορφανής”, στο μυθιστόρημα του Πιτζιπίου
6. Έγραψε το μυθιστόρημα “Η Ορφανή της Χίου” (ή “Ο θρίαμβος της αρετής”)
9. Ζηλεύει τον Καραγκιόζη, εξαιτίας της “Ορφανής”
10. Η καταστροφή της Χίου έγινε το χίλια οχτακόσια είκοσι...
14. Συγγραφέας της γραπτής εκδοχής της “Ορφανής” για τα φυλλάδια του Καραγκιόζη

Η ΟΡΦΑΝΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ: Κριτική προσέγγιση II Του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

Παρά τις αρνητικές κριτικές που είχε δεχτεί το μυθιστόρημα «Η Ορφανή της Χίου», η απήχυσή του στα λαϊκά στρώματα θεωρείται πολύ σημαντική. Πρόκειται για ένα λογοτεχνικό έργο δημοφιλέστατο και «πολυδιαβασμένο», κατά το δεύτερο μισό του 19ου και το πρώτο μισό του 20ού αιώνα, (με βάση τις εκδόσεις του, μέχρι και την περίοδο του Μεσοπολέμου), ενώ κάπως έτσι δικαιολογείται και η αξιοποίησή του από τους καραγκιοζοπαίχτες στο λαϊκό Θέατρο Σκιών.

Ο τίτλος του έργου θα μπορούσε να θεωρηθεί παραπλανητικός. Όπως συνέβη και με την ομώνυμη παράσταση Καραγκιόζη, έτσι και εδώ, η ορφάνια της

ηρωίδας, μετά από την καταστροφή της Χίου είναι, απλώς και μόνο, το εύρημα, με το οποίο ξεκινά το έργο, στις πρώτες σελίδες:

«Ποία νήσος της Ελλάδος απεκρίβη παντελώς, κ' εις τον μηδενός το χάος εβυθίσθ' ολοτελώς; Καύχημα των πολιτών της, δόξα των ομογενών, πώς εξαίφνης μετεβλήθη εις σωρόν ελεεινόν; (...) Ω Θεέ, ος εκ του ύψους των καμπύλων ουρανών, εκεραύνωσας το πάλαι τους υιούς του Ααρών. (...) Πώς κρατείς τον κεραυνόν σου, πώς δεν σχίζεται η γη! Πώς δεν βρέχει πυρ και θείον η δικαία σου οργή! Ηλιε! Πώς ηδυνήθης απαθώς να θεωρείς την καταστροφήν της Χίου, και να αδιαφορείς; (...) Ω θυγάτηρ Μνημοσύνης θεά Μούσα θλιβερά! Έφορε της τραγωδίας, Μελπομένη σοβαρά! Μόνη συ μπορείς να ψάλλεις τας τοιαύτας συμφοράς, και εις οίκτον να κινήσεις και τας πέτρας τας σκληράς» (1ο μέρος, 1ο κεφάλαιο).

Συνεχίζοντας στο 2ο κεφάλαιο, ο **Πιτζιπιός** αναφέρει, ειδικότερα, ότι «ολίγαι μόνον οικογένειαι της τάλαιπώρου νήσου ηδυνήθησαν να εκφύγωσι την σκληράν σφαγήν και την βάρβαρον αιχμαλωσίαν, και να διασωθώσι γυμναί εις διάφορα μέρη του κόσμου. Μεταξύ των φυγάδων τούτων ήσαν και οι γονείς της Ευλαλίας, οίτινες κατέφυγον εις την Λιβόρνον πόλιν της Ιταλίας. Η ολόκληρος καταστροφή της πατρίδος των αφαιρούσα και τον ολίγον πόρον της ζωής τον οποίον πρότερον είχαν, τους εμπόδισε του να δώσωσι την πρέπουσαν ανατροφήν εις την μονογενή αυτών θυγατέρα. Την edίδαζαν δε μόνον να γράφει οποιούν και να αναγινώσκει την γλώσσαν της, τον χορόν, και τινά συνήθη γυναικεία έργα. Η Ευλαλία όμως επρόκοπτε και edείκνυε δεξιόν νουν εις τα ολίγα ταύτα μαθήματα, τα οποία την edίδασκον. Αλλά κατά δυστυχίαν ο θάνατος την εστέρησε των γονέων της, πέντε έτη μετά την καταστροφήν της Χίου».

Η ειδικότερη αναφορά στην έννοια της ορφάνιας ακολουθεί, στο ίδιο κεφάλαιο, ως εξής: «Ορφανή! Εις οποίας χείρας θέλεις περιπέσειν! Εγρήγορα θέλεις αισθανθεί το βάρος και την πικρίαν της ορφάνιας σου! Ετοιμάζε την καρδίαν σου δια να δυνηθεί ν' αντιπαλαίσει κατά των φρικωδεσμάτων Εριννυών του Άδου, αίτινες υπό το δόλιον όνομα των συγγενών και φίλων, θέλουσι σε κάμει να γνωρίσεις ότι σε ήτο χιλιάκις προτιμότερον να γεννηθείς μεταξύ τίγρεων, παρά να στερηθείς τους γονείς σου εις τοιαύτην ηλικίαν! Τα βάσανα της ορφάνιας σου θέλουσι κινήσειν εις οίκτον και αυτά τα άψυχα, θέλεις χύσειν αιματοβαφή ανωφελή δάκρυα, θέλεις φωνάζει ματαιώς την μητέρα σου, αι μαύροι σου στεναγμοί σου θέλουσιν αντηχήσειν εις τα βάραθρα του Άδου, αλλά συ θέλεις μείνειν, ίσως δια παντός, ορφανή, ξένη και δυστυχής».

Η ορφανή Ευλαλία είναι η πρωταγωνίστρια του μυθιστορήματος, μαζί με τον αγαπημένο της

Αλέξανδρο. Επίσης, πρωταγωνιστούν ο φίλος του Αλέξανδρου, ο Στέφανος, η αδερφή του Στέφανου, η Κορνηλία, και οι θείοι της Ευλαλίας, Λωξάνδρα και Πέτρος. Γύρω τους, εμφανίζονται, σε μικρούς ή μεγάλους ρόλους, και άλλα πρόσωπα. Η δράση βασίζεται, κατά κύριο λόγο, στο δίδυμο «**Αλέξανδρος και Ευλαλία**», οι περιπέτειες των οποίων, όμως, απομακρύνονται, σταδιακά, από το ιστορικό γεγονός της καταστροφής της Χίου και από το κοινωνικό γεγονός της ορφάνιας.

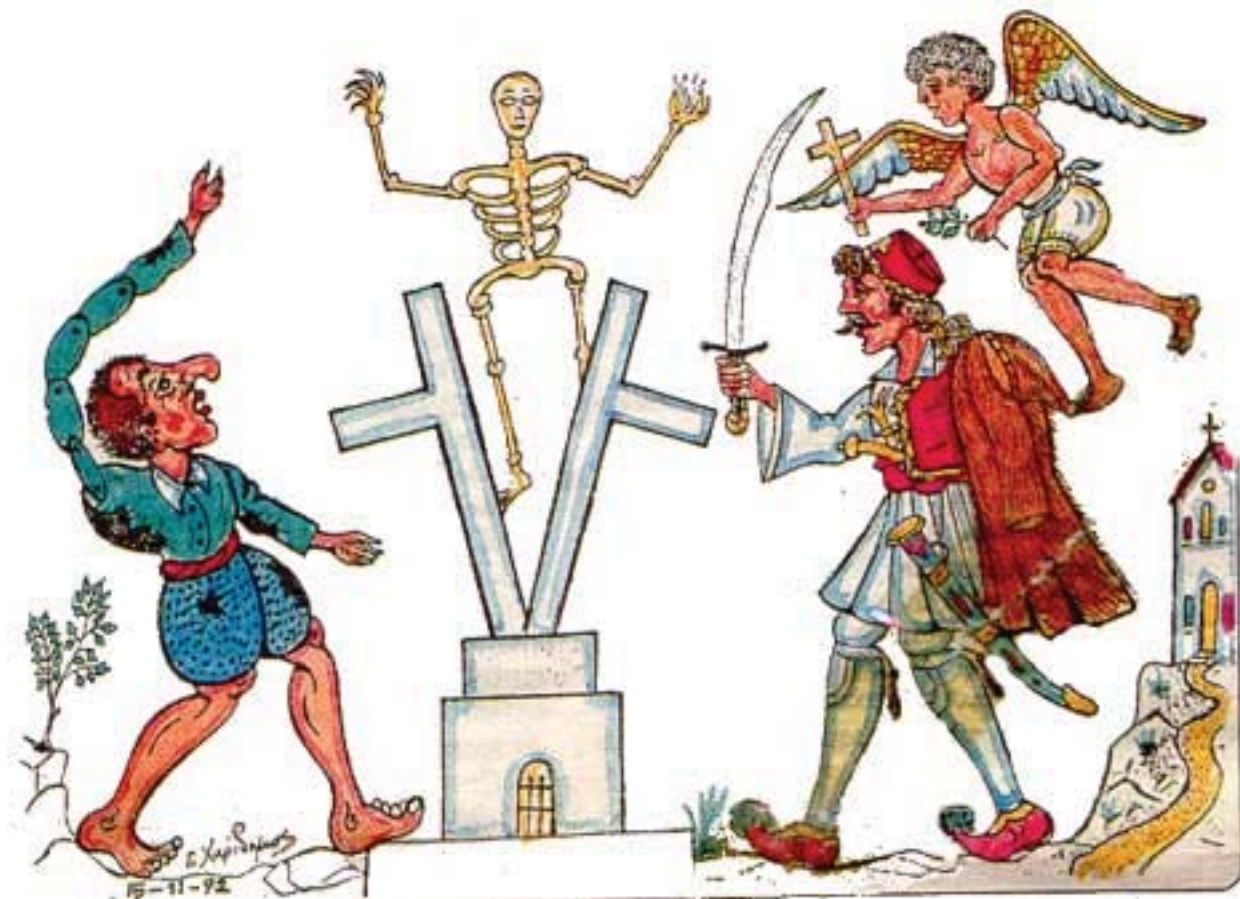
Στο σημείο αυτό, θα προσπαθήσουμε να αποδείξουμε ότι το έργο του Πιτζιπίου παραπέμπει στην ομώνυμη παράσταση του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών, όχι μόνο μέσα από τον κοινό τίτλο ή την κοινή θεματική αφετηρία (η **σφαγή της Χίου, το 1822**, σε σχέση με την ορφάνια της κεντρικής ηρωίδας), αλλά ιδίως μέσα από το φινάλε της νεκρανάστασης του Νιόνιου, που επρόκειτο να παντρευτεί την ορφανή. Αναλυτικότερα:

Α) Η γραπτή εκδοχή της «Ορφανής» από τον **Ξάνθο** ξεκινάει με αφορμή

την καταστροφή της Χίου και την ορφάνια της **Ελένης** (αντί της Ευλαλίας), για να συνεχιστεί στο κλασικό μοτίβο των ηρωικών έργων του μπερντέ, με την πρωταγωνιστική παρουσία της φιγούρας του Έλληνα φουστανελοφόρου, του **Καπετάν Χρόνη**, εν προκειμένω, ο οποίος, όμως, σε άλλες εκδοχές του έργου, αντικαθίσταται από τον **Καπετάν Νικήτα**, με τον τελευταίο να παραπέμπει στον **Νικητάρη τον Τουρκοφάγο**. Επί της ουσίας ωστόσο, το ηρωικό στοιχείο της κόντρας ανάμεσα σε Έλληνες και Τούρκους είναι αυτό που χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη παράσταση, η οποία παρουσιάζεται στον μπερντέ, μέχρι και σήμερα, με κάποιες (μικρές ή μεγαλύτερες) παραλλαγές, από τους Έλληνες караγκιοζοπαίχτες.

Όμως, η ανωτέρω γραπτή εκδοχή του έργου διαφοροποιείται, κατά κάποιο τρόπο, από τα υπόλοιπα ηρωικά έργα, όχι τόσο λόγω του **θανάτου του Νιόνιου**, όσο λόγω της νεκρανάστασής του και της εμφάνισης του **φαντάσματός** του στο τέλος του έργου, για την απόδοση δικαιοσύνης. Η αλήθεια είναι πως ο θάνατος ενός κλασικού κωμικού τύπου στον μπερντέ του Καραγκιόζη, είναι κάτι που ξενίζει τον απλό θεατή. Ωστόσο, δεν είναι η πρώτη φορά που ο Νιόνιος πεθαίνει, ποιητική αδειά, καθώς έχει προηγηθεί η καρατόμησή του στο ηρωικό έργο «**Ο Καπετάν Γκρης**», που θεωρείται προγενέστερο, χρονικά, από την «**Ορφανή**» του μπερντέ.

Β) Το πρόβλημα της γραπτής εκδοχής του Ξάνθου είναι ότι το πιο σημαντικό κομμάτι του έργου, δηλαδή αυτό της νεκρανάστασης, κλείνει το έργο, μέσα από μια σχετική σύντομη παρουσίαση και περιγραφή, κάτι που χαρακτηρίζει τα φινάλε στα φυλλάδια του Καραγκιόζη. Τα φυλλάδια αυτά, για λόγους έλλειψης επιπλέον χώρου, πέρα από τις στάνταρ σελίδες κάθε τεύχους, χαρακτηρίζονταν, συχνά, από το κόψιμο ή τη συμπύκνωση σκηνών, ιδιαίτερα στο κλείσιμο του έργου. Ειδικότερα, ο σκοπός αυτών των φυλλαδίων δεν ήταν τόσο καλλιτεχνικός και αυστηρά λογοτεχνικός-φιλολογικός, αλλά κυρίως εμπορικός. Συνεπώς, το απότομο κλείσιμο των έργων, επειδή τέλειωνε ο χώρος, ήταν κάτι που

συνέβαινε συχνά. Έτσι συνέβη και στην εν λόγω «Ορφανή», η οποία, στη συγκεκριμένη γραπτή εκδοχή της, διακρίνεται (ιδίως στην αρχή της) από πλατειασμούς, που θα μπορούσαν και να μην υπάρχουν, προκειμένου να παραχωρήσουν χώρο σε ένα πιο λεπτομερές κλείσιμο, ως το πιο «ζουμερό» κομμάτι (λόγω της νεκρανάστασης), το οποίο περιορίζεται σε πολύ λιγότερο από μία σελίδα.

Ιδιαίτερα μεγάλη σημασία έχει το ότι ένας θεατής παραστάσεων Θεάτρου Σκιών, που είχε δει, ζωντανά, το εν λόγω έργο της «Ορφανής», έχει τη δυνατότητα να εστιάσει στην ανωτέρω τελική σκηνή, καθώς οι караγκιοζοπαίχτες φροντίζουν να την επενδύουν με θεαματικά σκηνικά νεκροταφείου, με πρωτότυπα οπτικά-ακουστικά εφέ και με φιγούρες αγγελικών δυνάμεων. Όλο αυτό το εντυπωσιακό σκηνικό αδικείται στη γραπτή εκδοχή του Ξάνθου, διότι δεν υποστηρίζεται λογοτεχνικά, μέσα από την ποιητική δύναμη του γραπτού λόγου, σύμφωνα και με όσα έχουμε προαναφέρει για τις εμπορικές σκοπιμότητες των φυλλαδίων. Η ειρωνεία της υποθέσεως είναι ότι ο Ξάνθος, ως μορφωμένος καλλιτέχνης, θα είχε τις λογοτεχνικές δυνατότητες, για κάτι πιο άρτιο (φιλολογικά), αλλά στα φυλλάδια, στα οποία ανήκει και η «Ορφανή» του Ξάνθου, η πιστότητα του έργου θυσιάζοταν στο βωμό των εκδοτικών αναγκών.

Γ) Έτσι όμως, δεν δίνεται η δυνατότητα σε όσους δεν έχουν δει το έργο, αλλά απλώς το έχουν διαβάσει, να καταλάβουν την ιδιαίτερη αξία του, σε σχέση κυρίως με την τελική σκηνή. Αυτό επειδή η νεκρανάσταση του Νιόνιου είναι μεν γνώρισμα κάθαρσης, μέσα από την παρουσία ενός από μηχανής Θεού, αλλά αυτή η κάθαρση διαφέρει από άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, όπως του «**Κατσαντώνη**», του «**Διάκου**» ή του «**Πατριάρχη Γρηγορίου του Πέμπτου**». Στα έργα αυτά, ο Άγγελος εξ ουρανού φτάνει την ώρα του μαρτυρίου των ηρώων και ανεβάζει την ψυχή τους στους ουρανούς. Η περίπτωση της «Ορφανής», όμως, είναι διαφορετική. Εδώ, ο ήρωας έχει δολοφονηθεί και επιστρέφει στη ζωή, μέσα από τον τάφο του, για να σώσει το φίλο του τον Καραγκιόζη. Με άλλα λόγια, ο ήρωας και μέλλων γαμπρός της «Ορφανής» πεθαίνει και επιστρέφει στη ζωή. Αυτό το σπουδαίο εύρημα δεν γίνεται αντιληπτό, μέσα από το κείμενο της παράστασης, με αποτέλεσμα να διατυπώνεται μέχρι τώρα ότι το έργο του Πιτζιπίου με το έργο του Ξάνθου μοιάζουν, μόνο, ως προς τον τίτλο, την καταστροφή της

Χίου και τις συνέπειές της για την ορφάνια της ηρώδας.

Πρόκειται για μια σημαντική παράλειψη, που αδικεί τη σχέση του λογοτεχνικού έργου με το ομώνυμο έργο του μπερντέ, διότι το γεγονός της ανάστασης ενός νεκρού (του Νιόνιου) υπάρχει και στο μυθιστόρημα του Πιτζιπίου, από το οποίο είναι πολύ λογικό, φυσικό και εύλογο να είχε επηρεαστεί ο μορφωμένος караγκιοζοπαίχτης Ξάνθος, με αποτέλεσμα να το εντάξει, αρμονικά, στον μπερντέ. Ειδικότερα, στο έργο του Πιτζιπίου, ο Αλέξανδρος, το ταίρι της Ευλαλίας (σαν τον Νιόνιο, που ήταν το ταίρι της Ελένης) πεθαίνει, αλλά επανεμφανίζεται, με τη μόνη διαφορά ότι ο θάνατός του ήταν μια σκηνοθετημένη πλεκτάνη από μια άλλη γυναίκα, την Λωξάνδρα, η οποία εχθρευόταν το ζευγάρι (2ο μέρος, 4ο κεφάλαιο).

Είναι βέβαιο ότι το μυθιστόρημα του Πιτζιπίου κινείται στο χώρο του «ρομάντζου» και της «ερωτικής περιπέτειας», ξεφεύγοντας από τις ιστορικές αναφορές, ενώ το ομώνυμο έργο του Καραγκιόζη κινείται στη θεματολογία των ηρωικών παραστάσεων. Όμως, η νεκρανάσταση του Νιόνιου, στον μπερντέ, παραπέμπει, ευθέως, στο έργο του Πιτζιπίου, καθώς ο Αλέξανδρος του μυθιστορήματος βλέπει τον ίδιο του τον τάφο, κάτι που τόσο σκηνικά, όσο και θεματικά, επιβεβαιώνει τη σχέση του με την τελική σκηνή της παράστασης Καραγκιόζη, στο μνήμα του Νιόνιου:

«Ο ευαίσθητος λοιπόν Αλέξανδρος (...) εισέρχεται και βλέπει εν τω μέσω του σπηλαίου επισεσωρευμένον χώμα εις σχήμα τάφου, τριγύρω του οποίου ανθρώπιναι χείρες είχαν φυτευμένα κρίνα και ναρκίσσους... Αίφνης παρατηρεί εις την κορυφήν του τάφου πλάκα, επί της οποίας είναι ατέχνως χαραγμένα τινά γράμματα... Αναγινώσκει **“ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΕΙΛΙΚΡΙΝΟΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ”**. Μακράν! Μακράν απ’ εμέ ολέθριος φαντασία! Έκραζεν ο Αλέξανδρος. Μην ελπίζεις να με απατήσεις πλέον με τα ανύπαρκτα φαντάσματά σου, ουδέ καν τόσον, όσον με ηπάτησας με τον πολίον εκείνον γέροντα, τον οποίον μ’ είχες δείξει! Είμαι ο ίδιος Αλέξανδρος... Τρίβει τους οφθαλμούς του και πάλιν αναγινώσκει... **“ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΕΙΛΙΚΡΙΝΟΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ”**. Ο Αλέξανδρος (...) απορεί πώς εν ω αυτός είναι ζωντανός, ευρέθη ο τάφος του εις το μεμονωμένον τούτο δάσος! Ίσως εχθρός τις διά να εμπαίξει την δυστυχίαν μου! Ίσως... Αλλά οι νάρκισσοι και τα κρίνα! Ιδού και το αγαπητό μου άνθος, η λυγαρία φυτευμένη εν τω μέσω της σωρού! Δεν εξεύρει τι να στοχασθεί... Φοβείται ακόμη την απάτη της φαντασίας του και αναγινώσκει και τρίτην φοράν **“ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΕΙΛΙΚΡΙΝΟΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ”**. Εξέρχεται του σπηλαίου... Ίσταται τινάς στιγμάς σύννους... εγγίζει ανά εν και δοκιμάζει αν διακρίνει καθαρώς όλα τα περί αυτόν αντικείμενα... τρίβει τους οφθαλμούς του... παρατηρεί το λυκαυγές του Ηλίου... αναμετρά τας ώρας επί του ωρολογίου του... επτά και ήμισυ μετά την μεσημβρίαν... εισέρχεται εις το σπήλαιον, ψηλαφά την πλάκα... και τέλος καταπίθεται ότι δεν τον απατά η φαντασία. (...) Η καρδιά του ζητεί να πετάξει από το στήθος του... περισυνάξει τας δυνάμεις του και ρίπτεται προς την είσοδον του σπηλαίου φωνάζων “Ουρανέ! Εκείνη είναι”... και η κόρη εξαπλούται λιποθυμισμένη... Ο Αλέξανδρος την αρπάζει και σφίγγει εις τα αγκάλας του το ψυχρόν και αναισθητον σώμα της Ευλαλίας, το οποίον ανακαλούσι στιγμιαίως εις την ζωήν, οι ζωογονητικοί κρούνοι των θερμών αυτού δακρύων. Η Ευλαλία υψώνει την κεφαλήν, ανοιγοσφαλά τα ωχρά βλέμματά της και ψιθυρίζει τραυλίζουσα “αδίκως με καταδιώκεις, φιλτάτη σκιά του Αλεξάνδρου μου! Δεν ηρνήθην ποτέ τον έρωτά μου! Η θεία μου...” και ξανακλείσασα τους οφθαλμούς της, εφάινετο ότι ανέπνευσε την τελευταίαν πνοήν της ζωής... “Φιλτάτη μου Ευλαλία”, έκραζε τρέμων ο Αλέξανδρος. “Διατί να με νομίζεις αποθαμμένον, εν ω είμαι ζωντανός; Η καρδιά μου δεν επέστευσε ποτέ ότι ηρνήθης τον έρωτά μας... Ερώτησον την ιδικήν σου δια να σε πληροφορήσει ότι δεν είμαι η σκιά του Αλεξάνδρου, αλλά ο ίδιος Αλέξανδρος... Σε ηπάτησαν, εάν σ’ έκαμαν να πιστεύσεις ότι απέθανα... Όχι! Γλυκυτάτη μου Ευλαλία! Ο Αλέξανδρος ζει! Ζει και πνέει τον αέρα μόνον και μόνον δια σε, πιστός πάντοτε εις τον έρωτά του. Δεν θέλει αποθάνει, παρ’ όταν αληθώς τον αρνηθής”».

ΧΑΤΖΑΤΖΑΡΗ, ΜΕΓΑΛΗ ΝΙΚΗ! Ο ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΟΛΟΣ ΕΣΠΑΣΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΠΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ, ΜΕ ΠΟΛΛΑ ΤΡΟΦΙΜΑ!!!
Ε ΔΕ ΜΑΝΟΥΛΑ ΜΟΥ, ΚΑΙ ΕΧΩ ΜΙΑ ΛΙΓΟΥΡΑ !!!

ΣΕ ΠΑΡΑΚΑΛΩ, ΑΝΑΓΓΕΙΛΕ ΜΕ ΣΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ!
ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΦΛΑΝΤΑΝΕΛΑΣ!

ΕΥΓΕ, ΝΑΥΑΡΧΕ ΦΛΑΝΤΑΝΕΛΑ, ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΥ ΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΘΥΕΙΑΙ
ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΘΑ ΣΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΥΤΕΛΕΣΤΕΣ!
ΤΩΡΑ, Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΑΣ ΘΑ ΑΜΥΝΘΕΙ,
ΜΕ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑ!

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ
ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ
ΤΕΥΧΟΣ